

Fredagen den 22 november

Kl. 09.00–11.40

---

§ 1 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till trafikutskottet:
RiR 2019/20:31 Att tänka efter före – statens planering av höghastighetsjärnvägar

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2019/20:44 till justitieutskottet

Motioner

2019/20:3428 till skatteutskottet
2019/20:3427, 3431, 3432 och 3434 till justitieutskottet
2019/20:3429 till utrikesutskottet
2019/20:3430 och 3433 till utrikesutskottet

§ 3 Svar på interpellation 2019/20:118 om bättre möjligheter att rekrytera både kvinnor och män till officersyrket

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka möjligheterna för kvinnor och män att vara officerare i Sverige samt om jag kommer att lägga fram några förslag för att utöka möjligheterna för officerare att kombinera krigsplacering med familjeliv.

Tillgången till officerare är en av de största utmaningarna Försvarmakten står inför. Tillgången till utbildad och övad personal är en förutsättning för vår militära förmåga. Det gäller självklart såväl kvinnor som män.

Regeringens beslut i mars 2017 att återaktivera mönstring och grundutbildning med värnplikt har inneburit en ökad volym av grundutbildade och därmed förbättrade förutsättningar för en ökad rekryteringsbas till officersyrket. Att värnplikten är könsneutral kommer sannolikt att innebära

att fler kvinnor genomför grundutbildning med värnplikt. Därmed ges förutsättningar för att även antalet kvinnor inom officersyrket kan öka.

Som arbetsgivare har Försvarsmakten ansvar att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa officersförsörjningen. Bland det arbete som redan har gjorts kan nämnas den breddade möjligheten för akademiker att genomföra särskild officersutbildning samt återanställning av förtidsavgångna officerare. Under de senaste åren har antalet som påbörjat officersprogrammet ökat. Enligt Försvarshögskolan har även andelen kvinnor ökat.

Regeringen kommer särskilt att följa utvecklingen av andelen kvinnor som genomför grundutbildning med värnplikt och Försvarsmaktens åtgärder och resultat för att öka antalet officerare som är kvinnor. Likaså följer regeringen myndighetens övriga arbete med jämställdhetsintegrering av verksamheten.

När det gäller den andra frågan vill jag inledningsvis poängtera att detta inte är unikt för yrkeskategorin officerare utan påverkar alla med krigsplacering i totalförsvaret. Principen är dock att i de fall båda vårdnadshavarna i en familj med barn blir krigsplacerade är de båda enligt lag skyldiga att tjänstgöra. Ansvarsprincipen gäller även vid höjd beredskap, vilket innebär att kommunerna ansvarar för barnomsorg även då.

Arbetet med att bygga ett modernt totalförsvaret har nyligen börjat. Regeringen följer detta arbete noggrant. Ett robust och väl fungerande totalförsvaret är en viktig del i vårt gemensamma samhällsbygge.

Anf. 2 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Vi har ett stort behov i Sverige av att rekrytera fler officerare till Försvarsmakten, speciellt nu när vi ska öka krigsorganisationen och stärka vår försvarsförmåga. Problemet är att utbildade officerare är en bristvara inom Försvarsmakten. Och om vi ska kunna utbilda allt större kullar av totalförsvarspliktiga måste luckorna i officerskåren fyllas.

En viktig fråga för att kunna rekrytera fler officerare är att arbeta mer med jämställdhet. Andelen kvinnliga officerare ligger i dag under 10 procent. Här finns en ganska stor förbättringspotential. I dag missar ju försvaret en stor del av den kompetens som finns hos hälften av befolkningen.

Fru talman! Statsrådet hänvisar i sitt svar till den könsneutrala värnplikten. Tyvärr visar svaret på både bristande intresse och obefintlig proaktivitet, trots att statsrådet tillhör en regering som kallar sig feministisk.

Jag vill vara tydlig med att en könsneutral värnplikt inte per automatik betyder jämställdhet. Vanligen används ordet könsneutral om sådant som en gång varit könsbestämt men sedan omformats till en variant som inte förutsätter ett visst kön. Jämställdhet är något helt annat.

Visst är den återaktiverade värnplikten en viktig åtgärd, och den leder till en bredare rekryteringsbas för officersyrket. Jämställdheten har också ökat bland de värnpliktiga, från 13 till 17 procent. Det är jättebra. Men det är långt ifrån så bra som vi vill att det ska vara eller som det borde vara.

En kvinna inom Försvarsmakten sa häromdagen till mig: ”Vi behöver komma över den kritiska massan på minst 30 procent, så att kvinnor slutar vara en minoritet som identifieras utifrån kön och i stället börjar identifieras utifrån sin egen identitet och kompetens.” Det är så det borde vara, fru talman.

Jag ställde frågan om vilka åtgärder ministern avser att vidta för att öka möjligheterna för både kvinnor och män att vara officerare i Sverige. Tänk vad roligt det skulle ha varit om vi här hade fått se några kraftfulla innovativa förslag på åtgärder! Jag tänker på till exempel distansutbildning eller distansarbete och andra incitament för att locka fler att ta anställning som officer.

Jag har lärt mig att få saker bara händer. Det krävs hårt arbete för att få saker att hända. I det här fallet ser jag inget intresse eller något hårt arbete från den feministiska regeringen.

För att kunna ta emot nya krävs bra befintlig personal som trivs. Och för att få bra befintlig personal att stanna krävs att de trivs och utvecklas.

När det gäller det här med att ta emot nya inom Försvarsmakten, varför är det en större andel kvinnor som faller bort redan vid mönstring och som diskvalificeras i mönstringsunderlaget? Är det något som försvarsministern funderar på?

När det gäller de kvinnor som man vill återanställa, har man tittat på varför de slutade? Hur tar vi inom Försvarsmakten bättre hand om kvinnor och män som har familj? Det måste gå att inom Försvarsmakten skapa möjligheter att kombinera karriär med familj.

Varför måste dessutom all utbildning ske i Stockholm? Många som bor någon annanstans känner att det är ogörligt att vara borta ett eller flera år för att få en utbildning.

Fru talman! Man borde verkligen se över möjligheterna för att skapa en mer jämställd arbetsplats inom Försvarsmakten.

Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att påminna om att det var den förra högeralliansregeringen som drev igenom tillbakadragandet av värnplikten och gjorde den vilande. Det skapade en situation som innebar att det inte kunde levereras fulla och övade förband till Försvarsmakten. Det skapade också en situation som inte var särskilt gynnsam när det gällde att klara den framtida officersförsörjningen. Aktiverandet av värnplikten, som vi tog initiativ till, har skapat en plattform för att komma igång med den igen.

Vi ser nu ett ökat intresse för officersutbildning i olika varianter. När det gäller officersprogrammet för 2019–2022 var det 708 personer som ansökte, varav 124 var kvinnor. Det kan man jämföra med programmet för 2018–2021 då det var 513 som ansökte, varav 70 var kvinnor. Det är 13,6 procent. Vi ser alltså en ökning på 4 procent. När det gäller det påbörjade officersprogrammet 2019–2022 var det 19,3 procent av dem som påbörjade utbildningen medan motsvarande siffra i gruppen för 2018–2021 var 13 procent. 255 av de 708 ansökningarna till officersprogrammet för 2019–2022 kom från personer som hade genomfört värnplikt; av dem var 62, alltså 24,3 procent, kvinnor.

Detta visar att det ändå går i rätt riktning. Vi för resonemang med Försvarsmakten om detta. Det här finns också med i våra regleringsbrev till Försvarsmakten, och vi kommer noggrant att följa utvecklingen. Det är ändå myndigheten som specifikt är ansvarig för hur frågor som dessa riggas. Jag kan dock garantera att försvarsmaktsledningen har den tydliga målsättningen att öka andelen kvinnor inom officersyrket. Den målsättning man har är att under åren 2024–2027 ska andelen kvinnor som antas

till officersprogrammet ligga på 30 procent. Man jobbar med detta för att få en stegvis bättre situation.

Vad gäller rätten till barnomsorg pågår ett arbete. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges Kommuner och Landsting har påbörjat ett arbete med krigsorganisation och krigsplacering som pågår under åren 2019–2020. Vi har en resa att göra när det gäller det civila försvaret och stödet till Försvarsmakten. Det drogs ned i högre grad än det militära försvaret när det kalla kriget upphörde.

Det är fortfarande kommunerna som har ansvar för tillgången till barnomsorg. Jag har inte hört något förslag om att man skulle ändra denna ordning, utan det är ansvarsprincipen som gäller här.

Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Det finns en specifik problematik för familjer där föräldrarna är krigsplacerade när det gäller vad som händer vid höjd beredskap. Man kan vara krigsplacerad inom Försvarsmakten, inom sjukvården eller någon annanstans. Blir det höjd beredskap är det precis som försvarsmministern säger så att pliktlagstiftningen gäller. Jag vet inte hur det är med er andra som är föräldrar, men för mig går barnen alltid först. Det kan ju inte kännas tryggt om man inte riktigt vet vad som ska hända med barnen om man måste rycka in och måste vara krigsplacerad.

Kommer det att finnas en fungerande barnomsorg som gör att båda föräldrarna kan tas i anspråk så att de kan försvara Sverige om beredskapen höjs? När herr och fru officer eller vilken krigsplacerad person som helst ska försvara Sverige, fru talman, måste det finnas en trygghet för deras barn. Hur förväntas annars en krigsplacerad göra sin plikt om samhället inte ställer upp i gengäld? Jag undrar varför den regering som kallar sig feministisk inte verkar ha större intresse för dessa frågor.

Fru talman! Visst är det ansvarsprincipen som gäller. Kommunerna ska ta ansvar. Men då måste de också få stöd. Någon måste ta ledarskap i frågan, lyfta upp den och visa att den är viktig. Man måste visa att barnen och familjen är viktiga. Därför måste man ta ansvar i frågan.

Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det är närmast en självklarhet att man ska klara ut detta slags problematik. Men vi börjar där vi är, det vill säga i resterna efter en kraftfull neddragning av det civila försvaret. Detta var frågor som under högeralliansregeringens tid definitivt inte sköttes på ett bra sätt. Vi har nu börjat uppbyggnaden av det militära försvaret liksom av det civila försvaret. Men vi är långt ifrån klara.

MSB och Sveriges Kommuner och Landsting håller på med ett arbete vad avser krigsorganisation och krigsplacering. Man måste titta på de förberedelser som krävs i samband med höjd beredskap. Självfallet måste frågan hur man klarar av barnomsorgen lösas. Jag har dock ännu inte hört något förslag om att ansvarsprincipen på något sätt ska förändras. Det finns som sagt en överenskommelse om att MSB och SKL ska arbeta med frågor om krigsplacering och krigsorganisation och konsekvenserna av dem.

När det gäller arbetet med det moderna totalförsvaret har fokus i det relativt korta tidsperspektiv vi har haft att hantera detta inledningsvis legat på statliga myndigheter i syfte att säkerställa struktur, uppgiftsfördelning, beredskap och tydliga ledningsförhållanden. Kommunerna har stegvis bli-

vit mer och mer involverade tillsammans med regionerna om hur detta ska utvecklas. Detta är ett arbete som pågår, och det finns inte någon bristande uppmärksamhet eller något bristande intresse.

Jag vill markera det jag tidigare sa om den positiva utveckling som vi kan notera på officersutbildningen, den särskilda officersutbildningen och specialistofficersutbildningen. Vad gäller den särskilda officersutbildningen är ökningen 31,1 procent när det gäller andelen kvinnor. Det finns alltså en positiv fas när det handlar om att få in fler kvinnor i officersyrket. Inom samtliga de tre delar som jag nu har berättat om ligger vi på plus när det gäller kvinnors andel på officersutbildningarna.

Vi kommer att hålla ögonen på detta, och vi kommer att fortsätta arbeta med dessa frågor tillsammans med Försvarmakten. Men jobbet måste göras inom ramen för myndigheten. Vi har tydligt markerat detta i regleringsbrevet. Värnplikten utgör en bra grund för att intressera en bredd av både män och kvinnor för ett framtida yrke inom Försvarmakten.

När vi bara hade den internationella missionen som huvudfokus blev också internationella missioner i hög grad rekryteringsbasen, och det räckte inte till. Det har vi dock ändrat på nu.

Anf. 6 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Då var då, och nu är nu. Vad som har varit och vad som har hänt kan vi dra lärdom av, men de problem som vi har i dag måste vi här i dag ta ansvar för. Man kan inte skylla på något som har varit. Vi måste klara ut den problematik som finns här och nu.

Hur kan vi locka fler att komma till Försvarmakten? Och hur kan vi behålla fler inom Försvarmakten? Behöver man se över rekryteringen? Ska man börja tidigare, kanske redan i grundskolan, att berätta om karriärmöjligheterna inom Försvarmakten? Jag har en son som snart ska ut på prao. Han hade varit väldigt behjälpt av information om Försvarmakten. Det kanske hade lockat honom och hans kompisar till Försvarmakten i framtiden.

Hur kan vi behålla den personal som vi har? Hur kan vi möjliggöra och modernisera arbetssätt så att man kan kombinera en karriär inom Försvarmakten med en familj? Man kanske har en familj som inte vill flytta land och rike runt.

Framför allt måste vi se till att alla kommuner tar det ansvar de ska ta när det gäller att krigsplacerades barn har en omsorg om det blir höjd beredskap. De krigsplacerade ska känna sig trygga med att när de försvarar Sverige tar samhället ansvar för deras barn.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Livet är inte så enkelt som att då är då och nu är nu. Det som var då lägger ju en grund för det som vi har att hantera nu. Det är en del av ansvaret som högeralliansregeringen inte kan komma bort ifrån eller prata sig förbi.

De problem vi har nu är sådana vi försöker åtgärda. Jag har räknat upp en rad positiva tendenser på officersprogrammet, specialistofficersprogrammet och den särskilda officersutbildningen. Kanske kunde man ändå se det som att vi har en positiv utveckling, som det nu gäller att understödja på olika sätt. Man kan se till att de ökade mål som Försvarmakten har för rekrytering av kvinnor håller i sig. Det är i alla fall regeringens uppfattning

och ambition. Det är också det som är signalerna till myndigheten Försvarsmakten.

Det pågår också ett arbete inom SKL och MSB vad gäller hur vi ska hantera krigsplaceringsfrågor, krigsorganisation och frågor som dessa.

Inom ramen för den ansvarsprincip som existerar, som gäller och som jag inte uppfattar är ifrågasatt ska också frågor om barnomsorg i samband med krigsplaceringar redas ut. Här är det kommunen som har det yttersta ansvaret. Självfallet är det så att man ska ha möjlighet att ha en trygg barnomsorg i händelse av att man tas i anspråk för krigsplacerings uppgifter.

Jag vet inte om våra åsikter skiljer sig åt här i någon djupare mening. Möjligen finns det i det hela politiska viktningar som man kan fundera över. Men regeringens fasta ambition är att jobba vidare och stärka de positiva resultat vi har sett.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2019/20:117 om arbetsgivares skyldighet att upprätta en rehabiliteringsplan

Anf. 8 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Solveig Zander har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska företagens administrativa börda för sjukskrivningar.

Forskning har visat att rehabilitering där medicinska insatser kombineras med åtgärder på arbetsplatsen är de som är mest effektiva för att en sjukskriven person ska kunna komma tillbaka till arbete.

Det är denna kunskap som ligger bakom att arbetsgivaren från och med den 1 juli 2018 ska upprätta en plan för återgång i arbete för arbetstagare som varit sjukskrivna 30 dagar, om det kan antas att sjukfallet kommer att pågå i minst 60 dagar.

Arbetsgivares skyldighet har kombinerats med ett arbetsplatsnära rehabiliteringsstöd till arbetsgivare. Detta kan användas för insatser som bidrar till att förebygga sjukfrånvaro och öka sjukskrivna arbetstagares möjligheter att återgå i arbete. Stödet kan användas för att köpa expertstöd via företagshälsovård eller andra anordnare. Detta är särskilt betydelsefullt för mindre arbetsgivare som ofta inte har samma erfarenhet av längre sjukskrivningar.

För att stödja arbetet på arbetsplatserna har Försäkringskassan fått i uppdrag att förbättra sin samverkan med bland andra arbetsgivare och genomföra fler möten med dem i syfte att underlätta för arbetstagare att komma tillbaka i arbete.

Den funktion inom hälso- och sjukvården för rehabiliteringskoordinering som regeringen har föreslagit bör också underlätta kontakterna mellan hälso- och sjukvården och arbetsgivarna och underlätta för arbetsgivarna att uppfylla sitt rehabiliteringsansvar.

Regeringen har även gett Inspektionen för socialförsäkringen i uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsgivarnas skyldighet att utarbeta planer för återgång i arbete. ISF ska även utvärdera det ekonomiska stödet till arbetsgivarna och hur Försäkringskassan använder sig av planerna i sin handläggning. Även samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket ska följas upp och utvärderas. Utvärderingen ska göras med ett jäm-

ställdhetsperspektiv. Uppdraget ska delredovisas den 30 november 2020 och slutredovisas samma datum 2021.

Jag delar Solveig Zanders uppfattning att administrativa bördor för mindre arbetsgivare ska hållas på en så låg nivå som möjligt. Behovet av stöd till dem vid upprättande av rehabiliteringsplaner är en del i detta arbete. Jag tror också att Solveig Zander är överens med mig om att det är viktigt att även anställda inom mindre företag ska få ett bra stöd för att komma tillbaka i arbete efter sjukdom.

Anf. 9 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Jag tackar ministern så mycket för svaret. Självklart är vi helt överens vad gäller anknytningen till arbetet, och det råder inget tvivel om att medicinska insatser är viktiga och verkligen medverkar till att den sjukskrivne anställda snabbare kommer tillbaka till jobb. Men det handlar om att jobba i förebyggande syfte, så att man inte behöver bli sjukskriven. Jag undrar naturligtvis vad ministern gör åt det. Det är inte så lätt att komma tillbaka när man väl har varit sjukskriven i 30 dagar eller 60 dagar.

Nu har ni från regeringen infört ett system där arbetsgivaren ska veta hur länge en person är sjukskriven. Det är det som det handlar om. Man ska upprätta en plan. Detta kombineras med att arbetsgivaren kan ansöka om ett arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd – det är väl det ministern menar, antar jag. Då lägger man i allra högsta grad det största ansvaret på arbetsgivaren och företagaren. Hur menar ministern att det skulle minska den administrativa bördan? Det är det jag frågar om.

Arbetsgivaren ska alltså veta att man är sjuk längre än 60 dagar. Men läkaren kan inte lämna uppgifterna till arbetsgivaren om inte den anställda själv går med på det. Jag undrar om ministern har tänkt på det. Dessutom kan Försäkringskassan avslå läkarintyget. Hur ska arbetsgivaren kunna veta det innan den börjar med sin plan?

Det är också så att bidragsansökan till Försäkringskassan ska göras i efterhand, det vill säga året efter att man vidtagit åtgärder för att underlätta återgång i arbete. Det här gör givetvis att arbetsgivaren är oerhört osäker och måste ta kontakt med oerhört många instanser och människor. Det tar tid, och det är en arbetsbörda för en arbetsgivare.

Tre av fyra företag är enmansföretag. De har inte rätt till det här alls. De kan inte göra en rehabiliteringsplan för sig själva. Förra veckan diskuterade ministern och jag hur svårt det är för en företagare att få sin sjukpenninggrundande inkomst fastställd, om de över huvud taget får någon. Vad gör ministern och regeringen åt arbetstagaren i det sammanhanget? Det är ju faktiskt i de små företagen som jobben skapas. Vi ska vara rädda om företagen.

Jag måste verkligen återkomma till min fråga: Hur minskar man den administrativa bördan för företagen i sjukskrivningsprocessen? Vad säger ministern om det?

Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag tackar Solveig Zander för interpellationen, för inlägget och inte minst för engagemanget i de frågor som handlar om sambandet och relationen mellan socialförsäkringarna och företagandet. Jag kan försäkra Solveig Zander om att jag och regeringen avser att jobba aktivt med

Prot. 2019/20:37
22 november

Svar på
interpellationer

de här frågorna. Jag uppskattar verkligen att det finns ett engagemang för de frågorna i det här huset genom Solveig Zander.

När det gäller den specifika frågan om arbetsgivarens ansvar har den skyldighet som införts för arbetsgivare föregåtts av ett ordentligt arbete där regering och riksdag tagit del av forskning som finns på detta område om hur vi på bästa möjliga sätt kan förbättra insatserna vad gäller rehabilitering för sjukskrivna. Forskningsrådet Forte fick i uppdrag att titta på de frågor som handlar om vilka metoder som visar sig vara effektivast. Forte tittade också på de internationella erfarenheterna.

Slutsatsen från den här kunskapssammanställningen var att rehabilitering som omfattar insatser på arbetsplatsen är effektivare för återgång i arbete än annan rehabilitering. Det gäller helt enkelt att fokusera rehabiliteringsinsatserna på arbetsplatsen om det är möjligt. Detta är grunden till det beslut som riksdagen har fattat om införande av skyldigheten att upprätta en plan för att förstärka rehabiliteringen. Det gäller anställda som har varit sjukskrivna i 30 dagar, om man kan anta att sjukfallet kommer att pågå i minst 60 dagar. Det är alltså ett antagande som arbetsgivaren ska göra.

Hur omfattande ska då planen vara? Med anledning av Solveig Zanders interpellation fick jag djupdyka i den frågan.

Man kan titta på det underlag som finns. Det finns egentligen inte några formella krav på planens innehåll, på tal om administrativ börda. Det ska handla om vad som bör göras för att underlätta för en arbetstagare att återgå i arbete. Jag skulle tro att de flesta, inte minst småföretagare, har det perspektivet från början. Det absoluta flertalet företagare vill självklart inte ha en utveckling där deras anställda är sjukskrivna.

Det är seriösa företagare som bidrar till tillväxt och utveckling i vårt land. Vad regering och riksdag har gjort är att vi har hittat en metod för att ge stöd till företagarna med bland annat ersättning så att rehabiliteringsinsatserna också kan genomföras i mindre företag och inte bara i de stora som har resurserna.

Man har gjort en uppskattning att en sådan plan tar i genomsnitt ungefär 20 minuter att ta fram. Tittar man på propositionen som riksdagen beslutade om nämns i den exempel på vad som kan ingå i planen, som dessutom saknar formella krav. Där anges möjlighet att arbeta visstid, alltså deltidssjukskrivning, anpassning av arbetsplatsen eller arbetsuppgifter, omplacering tillfälligt eller permanent, behov av arbetstekniska hjälpmedel och behov av omskolning till andra arbetsuppgifter.

Solveig Zander som är väl bekant med både socialförsäkringarna och inte minst företagares villkor vet att det här är ett arbete som företagare normalt gör. Men då måste vi säkerställa att stödet finns där. Solveig Zander har helt rätt. Vi måste titta på hur vi kan jobba för att det inte ska innebära en stor administrativ börda.

Vi får en kartläggning av ISF nästa år. Då ska vi ta med oss också den aspekten. Är det något i detta som är administrativt betungande utan skäl? Då får vi helt enkelt hantera det. Det är ingen som vill ha en administrativ börda i onödan, självklart.

Anf. 11 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Tack så mycket, ministern! Ministern säger att det tar 20 minuter. Med tanke på att jag berättade om hur många olika delar i rapporten som man måste ta del av och ha kontakt med, till exempel Arbetsförmedlingen, vården och så, tror jag inte att ministern själv tror att det bara tar 20 minuter, för så är det inte. Det kanske tar 20 minuter att fylla i ett papper. Men innan man har kommit till det, och med vad som krävs före och efter, tar det betydligt längre tid än 20 minuter. Det kan jag verkligen lova.

Jag menade också vad man gör för att människor inte ska bli sjukskrivna. Vad avser ministern och regeringen att göra för att människor inte ska bli sjukskrivna? Det är en av kärnpunkterna. Jag undrar också: Varför förändrar regeringen inte möjligheten att vara sjukskriven på 25, 50 och 75 procent till andra delar än bara de delarna? Det räcker kanske att vara sjukskriven 10 procent eller 60 procent. Men det är inte möjligt i dag. Det är en viktig del för att successivt kunna återgå i arbete.

Om man har olika delar i fråga om möjligheten att gå tillbaka till arbetet innebär det att människor sedan kan rapportera i efterhand till Försäkringskassan om de gjorde något arbetstillfälle. Varför tittar man inte på det? Litar inte ministern och regeringen på att företagen verkligen vill få tillbaka sina anställda? Vi vet att varje dag som en arbetstagare är borta är ett avbräck i inkomsten för en arbetsgivare med tanke på att de flesta arbetsgivare är små företag.

Varför inför inte regeringen och ministern en mer flexibel arbetsmarknad där det finns ännu bättre stöd och system för omställning, omskolning och vidareutbildning så att det också är en möjlighet att byta jobb om man nu inte kan vara kvar på arbetsplatsen? Det borde också vara möjligt att ta in i det som handlar om att man ska få en kortare sjukfrånvaro.

Varför medverkar man inte till att finansiera det med finansiell samordning via samordningsförbunden? De är bra på detta med att medverka till att personer inte blir sjuka, att de återgår i jobb och att de hittar det som de kan arbeta med. Varför gör ni inte det? Varför ålägger ni arbetsgivarna en större administration? Det är verkligen huvudfrågan i detta. Det är inte att direkt hjälpa den som är sjuk.

Ni tog bort skattebefrielsen för att arbetstagare skulle kunna ha försäkringar för sina anställda. Ni införde vårdskatten. Men nu ska ni lägga pengar på hjälp med att göra planer. Är planerna viktigare än att människor får komma till sjukvården innan de blir sjuka? Ni hanterar pengar och sjukfrånvaro på ett oerhört konstigt sätt. Varför skapar ni inte tilltro till sjukförsäkringen? Det här laborerandet gör att människor blir osäkra.

Anf. 12 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack återigen, Solveig Zander, för inlägget! Det var många frågor. Jag ska försöka att besvara dem.

Det första var: Vad gör vi i det förebyggande arbetet? Där har Solveig Zander själv varit väldigt engagerad i de processer som delvis har koppling till pensionsöverenskommelsen som handlar om ett hållbart arbetsliv. Solveig Zander ska ha ett erkännande för de insatserna. Vi vet att det är ett antal processer igång. Det gäller bland annat en gemensam samverkan mellan parterna och regeringen. Det handlar om att göra arbetslivet mer hållbart och specifikt förbättra arbetsmiljön.

Jag skulle tro att de insatserna behöver intensifieras. Under de senaste veckorna har vi tittat på: Vad kan vi göra för att tydligare följa utvecklingen vad gäller arbetsmiljön? Det är en fråga som jag avser att diskutera med parterna. Vi har inom ramen för pensionsöverenskommelsen en kontinuerlig dialog med parterna om det arbetet. Men vi behöver nog intensifiera det arbetet. Det finns skäl att återkomma till frågan som handlar om förebyggande insatser.

Jag måste erkänna att under den tid som jag var civilminister och besökte väldigt många offentligt finansierade verksamheter både på den privata sidan och de verksamheter som är i kommunal regi blev jag orolig för utvecklingen vad gäller arbetsmiljön i kontaktyrken där människor möter medborgare, brukare. Man kan konstatera att det finns en hel del att göra för arbetsmiljön där. Det gäller inte minst för våra undersköterskor. Det är tufft. Det har att göra med att bemanningen har slimmats under en längre tid. Den frågan behöver vi återkomma till.

När det gäller de specifika frågorna om ekonomiska incitament för företagare och arbetsgivare att jobba med de här frågorna som rör rehabilitering och förebyggande insatser är jag glad att vi numera har ett budget-samarbete mellan regeringen och bland annat Centerpartiet. Det är klart att det inom ramen för januariavtalet finns en hel del som tangerar de frågorna.

Bland annat vet Solveig Zander att det finns ett reformpaket i januariavtalet som specifikt rör omställning och rörlighet på arbetsmarknaden. Det arbetet är väldigt prioriterat av Arbetsmarknadsdepartementet som i nära samverkan med företrädare för Centerpartiet bedriver den processen. Självklart har den processen en nära koppling till hälsa och god arbetsmiljö. Vi avser att ha en nära dialog med våra vänner på Arbetsmarknadsdepartementet. Jag uppmanar Solveig Zander att ha motsvarande dialog med Centerpartiets företrädare som har ett starkt engagemang i arbetsrelaterade frågor.

Fru talman! Vi har fortfarande en frågeställning som vi måste återkomma till. Det gäller den första fråga som Solveig Zander hade i det första inlägget. Vad gör vi för att förbättra arbetsmiljön för egenföretagare utan anställda? Det är en frågeställning som tangeras av den utredning som vi pratade om sist här i kammaren när vi pratade om socialförsäkringarnas villkor för företagare. Det finns en utredning som presenterades i september månad och som våra vänner på Näringsdepartementet arbetar med.

Det är definitivt en relevant frågeställning som Solveig Zander lyfter. Det arbete som handlar om anställdas villkor måste naturligtvis kompletteras med ett arbete som rör egenföretagare utan anställda och deras villkor.

Anf. 13 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Min fråga till ministern var: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att minska företagens administrativa börda i samband med sjukskrivning? Jag ska vara uppriktig och säga att jag inte tycker att jag har fått svar på frågan.

Jag uppskattar dock att ministern också blandar in pensionerna i detta, för det är viktigt. Vi vet att de flesta som är sjukskrivna är kvinnor, och de behöver verkligen kunna få vara på jobbet.

Jag pratar med väldigt många människor om sjukskrivningar. Jag gjorde det senast i tisdags, då jag pratade med en dam som liksom många andra hade blivit sjukskriven. Det berodde inte på arbetsplatsen, utan hon hade en arbetsgivare som på alla sätt och vis ville hjälpa henne att återgå i arbete så fort som möjligt. Men hon fick inte vara sjukskriven; hon blev nekad det av Försäkringskassan. Hon fick en second opinion på läkarens intyg som vidhöll att hon inte kunde arbeta. Men Försäkringskassan avslög detta. Nu har hon naturligtvis överklagat det.

Hur ska man som arbetstagare kunna delta i en rehabilitering när man inte har någon ersättning under den tid man inte kan jobba heltid? Den här damen har nu efter ett antal månader återgått i jobb, och hennes arbetsgivare har jobbat mycket med detta för att hjälpa henne. Men arbetsbördan har blivit högre för arbetsgivaren.

Ministern är svaret skyldig på min fråga. Jag ser fram emot flera debatter, och jag tackar så mycket för den vi har haft nu.

Anf. 14 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Solveig Zander avslutar interpellationen med en relevant frågeställning. Om vi över huvud taget ska ha den här typen av insatser förutsätter det att den försäkrade och sjukskrivna har rätt till ekonomisk trygghet.

Utvecklingen i vårt land har sedan 2006 och framåt inneburit en alltmer restriktiv tillämpning av de bestämmelser som reglerar sjukförsäkringarna, inklusive rätten till sjukpenning. De förändringar som genomfördes i samband med maktskiftet 2006 har effekt än i dag.

Jag kan försäkra Solveig Zander en sak: Den 31 januari kommer jag att ta emot utredningen om sjukförsäkringen i den del som gäller rätten till sjukpenning. Vi kommer från regeringens sida att göra allt vi kan för att förstärka sjukförsäkringen, för behov finns av förstärkningar. Restriktiviteten i systemet innebär att en hel del människor far illa.

Jag måste säga att jag blir glad när det finns borgerliga företrädare som lyfter detta. Så lät det inte förra mandatperioden. Men det spelar ingen roll; nu ska vi samverka och räcka ut en hand till varandra. Vi ska göra vad vi kan för att se till att de exempel som Solveig Zander lyfte inte upprepas. Och det är inte bara tomma ord, utan den 31 januari kommer utredningen som ger oss underlag för att kunna förändra regelverket.

Jag ser fram emot ett nära samarbete med Solveig Zander, Centerpartiet och alla ledamöter i den här kammaren som är beredda att ta ansvar för att förstärka sjukförsäkringen för anställda och för företagare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2019/20:123 om indragen aktivitetsersättning för unga vuxna med funktionsnedsättning

Anf. 15 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig hur jag ser på att unga mellan 19 och 29 år får sin aktivitetsersättning indragen i så stor utsträckning och om jag kände till den kraftiga ökningen på 450 procent vad gäller indragen

aktivitetsersättning för unga vuxna innan medierna rapporterade om den. Han har också frågat mig vilken fortlöpande dialog som har skett mellan Försäkringskassan och mig under den här perioden. Vidare har han frågat mig hur en ung vuxen med funktionsnedsättning som får sin aktivitetsersättning indragen – och som enligt Arbetsförmedlingen inte kan få ett subventionerat eller reguljärt jobb – ska klara sin försörjning samt vilka åtgärder jag avser att vidta i tjänsten för att säkerställa att unga vuxna med funktionsnedsättning får den hjälp som de behöver eller den ersättning som är nödvändig för att de ska kunna bo i eget hushåll.

Den som inte kan arbeta på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning ska få den rehabilitering som behövs och ekonomisk trygghet. Regeringen har tidigare, bland annat i budgetpropositionerna för 2019 och 2020, konstaterat att avslagen gällande aktivitetsersättning har ökat kraftigt de senaste åren. Regeringen har noga följt utvecklingen och haft beredskap för att göra insatser.

Försäkringskassans nya handläggningsrutiner, som har tagits fram mot bakgrund av rättsliga granskningar, har synliggjort konsekvenserna av det regelverk som infördes 2008 av den dåvarande alliansregeringen. För mig och regeringen har det blivit tydligt att stödet till denna grupp behöver ses över. Unga vuxna med sjukdom eller funktionsnedsättning är en utsatt grupp med behov av samhällets stöd. Därför kommer regeringen att göra en översyn av skyddet för dessa människor. Det gäller även aktivitetsersättningen.

I avvaktan på översynen har ett antal åtgärder utarbetats i närtid baserat på den problembild som tydliggjorts under det senaste året. I detta arbete har dialogen med Försäkringskassan varit av stor vikt.

Regeringen har agerat för att säkerställa att de som får avslag på sin ansökan om aktivitetsersättning får hjälp och stöd. I augusti 2019 beslutade man att ge ett uppdrag till Försäkringskassan att förstärka stödet till unga som får avslag på sin ansökan om aktivitetsersättning. Genom sin handläggning har Försäkringskassan möjlighet att identifiera individernas behov av insatser och stöd, liksom deras behov av myndighetskontakter.

Försäkringskassan har därmed goda förutsättningar att inför och i anslutning till avslagsbeslutet lotsa individen till rätt aktör. En person kan till exempel, förutom arbetsmarknadspolitiska insatser från Arbetsförmedlingen, behöva behandlingsinsatser från hälso- och sjukvården samt ekonomiskt bistånd från kommunen.

Syftet med uppdraget är att säkerställa att ingen i målgruppen hamnar mellan olika ansvarsområden utan får det stöd som behövs för att på sikt kunna arbeta eller studera. Jag kommer genom dialog med Försäkringskassan att hålla mig underrättad om det arbete som följer av uppdraget om ökat stöd till unga som fått avslag på sin ansökan om aktivitetsersättning.

Stabilitet är avgörande för tilltron till sjukförsäkringen. Stora variationer i försäkringsutfall trots oförändrat regelverk riskerar att påverka tilltron negativt. Därför har regeringen gett Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, i uppdrag att analysera orsakerna till variationen i avslag och nybeviljande av aktivitetsersättning.

Med hänsyn till att balansen mellan Försäkringskassans utrednings- skyldighet och den enskildes ansvar kan variera beroende på förhållandet i det enskilda fallet har regeringen också uppdragit åt ISF att granska och analysera hur Försäkringskassan tillämpar bestämmelsen om utrednings-

skyldigheten i handläggning av ärenden gällande sjukpenning och aktivitetsersättning där ansökan om ersättning har avslagits.

För mig är det självklart att sjukförsäkringen ska ge trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Jag välkomnar det delade engagemanget från den moderata interpellanten.

Anf. 16 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Den grupp som vi talar om nu är kanske den grupp som behöver samhällets stöd allra mest. Den som föds med en funktionsnedsättning har inte gjort ett aktivt val. Den som föds med en funktionsnedsättning har hamnat i en livssituation som man varken kan planera, förutspå eller på annat sätt påverka. Det betyder, fru talman, att samhället har ett oavkortat ansvar att hjälpa den här gruppen och se till att den får samhällets stöd. Det är därför vi betalar skatt. Det är därför vi är solidariska. Det är därför samhället har bestämt att vi ska ha detta stöd.

Det är ingen hemlighet att jag brukar vara kritisk mot SVT Nyheter, men jag vill tacka SVT Öst för deras artikelserie. Jag vill tacka Sveriges Radio för att de lyft fram detta stora samhällsproblem. Denna information kom i mitt flöde, och den hade flugit under min radar. Det har ju inte varit någon stor nyhet på riksnyheterna, tyvärr, men det kanske kommer. SVT:s granskning visar alltså att 1 500 unga vuxna mellan 19 och 29 år har blivit av med sin aktivitetsersättning under detta års första månader – 1 500 unga vuxna!

Jag har läst alla artiklar som SVT Öst har publicerat – jag hoppas att statsrådet har gjort detsamma. Jag har pratat med intresseorganisationer. Då får man klart för sig att det är en revolution som har pågått under radarn, revolution i den bemärkelsen att två statliga myndigheter gör helt olika tolkningar av vad arbetsförmåga är.

Jag har flera fall från min egen valkrets i Gävleborg. Till exempel har P4 Gävleborg tagit upp en pojke som heter William. Han klarar inte att jobba alls. Försäkringskassan säger att han kan jobba, medan alla andra – inklusive Arbetsförmedlingen, läkarna, de anhöriga och personalen på den dagliga verksamheten – säger att det inte är möjligt. Det är inte möjligt att William klarar av ett reguljärt arbete.

Vad händer då? Jo, William hänförs till försörjningsstöd, det vi tidigare kallade socialbidrag. Det är alltså nästa kränkning, fru talman. Först säger en myndighet till William: Du har arbetsförmåga. Den andra myndigheten säger: Du har ingen arbetsförmåga. Personalen på den dagliga verksamheten säger: Det är inte tänkbart att William skulle klara av ett reguljärt arbete. Läkarna skakar på huvudet och säger: Det är inte möjligt.

Då blir jag bekymrad när statsrådet i sitt svar säger att försörjningsstöd skulle vara ett alternativ för William och alla andra i denna utsatta situation. Jag hade önskat att statsrådet hade varit tydlig och sagt att det inte är acceptabelt med 450 procents ökning på så här kort tid. Det är inte acceptabelt att Försäkringskassan säger att vi ska hänvisa unga funktionsnedsatta personer till försörjningsstöd. Det är en kränkning.

Försörjningsstödet har aldrig varit till för denna målgrupp, personer som på grund av sjukdom aldrig någonsin kommer att ha möjlighet att få ett reguljärt jobb. Det kommer inte att hända något magiskt under, att man vaknar på måndagen och helt plötsligt har blivit av med sin sjukdom. Det kommer inte att hända. Det är därför vi har samhällets trygghetssystem.

Prot. 2019/20:37

22 november

Svar på
interpellationer

Det är därför vi en gång i världen har infört dessa trygghetssystem, just på grund av William och andra utsatta personer i samma situation.

Anf. 17 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag har skrivit en fråga på detta område som har varit på väg in till statsrådet, efter fallbeskrivningen i *Rapport* den 11 november om Daniel och alla de andra som det här handlar om.

Myndigheten Försäkringskassan har i uppdrag att se till att folk kan få hjälp och stöd och sedan en övergång till Arbetsförmedlingen, där de kan få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Det är någonting man önskar alla andra, och det är i sig väldigt positivt. Men det är alldeles för få som genom åren har fått denna möjlighet. De skulle kunna ha fått det, och det kunde ha fungerat väl. Detta i sig beror på att det krävs ett antal stödåtgärder för att det ska bli tryggt för individen.

Jag har vid olika tillfällen besökt företag som arbetar privat, utanför Arbetsförmedlingen, med att få ungdomar i arbete. De har byggt upp ett rigoröst system där de själva håller i hela stödet och hjälpen och är en backup till företaget för att det ska vara tryggt för individen.

Det är som sagt många delar som ska fungera. Precis som när alla vi andra söker arbete kan man komma till arbetsplatser där man inte trivs. Det kan ha många olika förklaringar. Det ska också passa med arbetsplatsen, och det tar tid. Det finns kulturer och sådant som vi säger sitter i väggarna när det gäller hur det ska fungera, och eftersom individerna är i en situation där de behöver stöd och hjälp blir det extra angeläget.

Jag tycker att det är väldigt positivt om dessa ungdomar kan komma ut och få en plats på den reguljära arbetsmarknaden. Dock delar jag Lars Beckmans stora oro för vad detta innebär. Det har ju inte fungerat smärtfritt hittills. Två myndigheter som har två olika tolkningar av arbetsförmågan leder till någonting som man inte önskar. Det finns en väldigt stor oro – och vi kan se att det redan har börjat för 1 500 ungdomar – att man ska hamna mellan stolarna och bli sittande hemma.

Om dessa ungdomar, som behöver aktiviteter för att komma ut, ska befinna sig i försörjningsstöd med hemmasittande blir de ofta deprimerade – det ligger i det hela – med medicinering och i allra värsta fall kanske självmord som följd när man ser detta kaos i sitt liv.

Det finns alltså ett jättestort behov av en brygga eller en bro mellan de här myndigheterna. Båda myndigheterna ska ha ett ansvar för att aldrig släppa de här individerna utan ha fokus. Det handlar inte heller bara om en övergång, utan det handlar dels om att man ska kunna få möjlighet att prova ett arbete och att det finns ett uppbyggt system kring det, dels om att kunna ta vägen tillbaka och att det hela tiden ska finnas en trygghet som gör att man som individ mår bra på vägen när detta händer.

Jag har i dag två frågor till statsrådet. Ser ministern att han är på väg, med tanke på det uttalande som gjorts, mot att införa en sådan här brygga eller bro som skapar denna trygghet på två sidor, så att man kan gå både på ena och på andra hållet och att det följer individen? Då behöver vi ett helt nytt upplägg som privata delar redan har men som Arbetsförmedlingen inte jobbar med.

Jag vill också fråga, apropå svaret till Lars Beckman, om de stora variationerna i Försäkringskassans utfall. Dessa ska analyseras, men myndigheten själv måste ju göra en analys och titta på vad som gör att de har olika svar. Det tycker jag ligger i myndighetens uppdrag.

Prot. 2019/20:37
22 november

Svar på
interpellationer

Anf. 18 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag blir uppriktigt glad av denna interpellation och av det faktum att två moderata riksdagsledamöter har stått i talarstolen i denna kammare och stått upp för sjukförsäkringen. Det är jag oerhört glad över.

Det Lars Beckman lyfter fram i sin interpellation är ett stort problem i vårt samhälle, och det är regeringens och riksdagens ansvar att agera. Precis som Lars Beckman sa är det nämligen de mest utsatta som drabbas av den tillämpning och den utveckling som vi haft sedan lagen ändrades efter maktskiftet 2006.

Fru talman! Dessa två riksdagsledamöter – jag har tidigare också haft interpellationsdebatter med två andra moderata riksdagsledamöter – förtjänar ett erkännande. Det är nämligen inte så moderata förslag i denna kammare ser ut. När vi säger att vi nu vill göra en översyn för att förstärka sjukförsäkringen och lösa problemen med aktivitetsersättning och sjukersättning går Moderaterna i sin budgetmotion åt andra hållet. Den är fortfarande inte beslutad i den här kammaren, Lars Beckman.

Vad säger då budgetmotionen? Jo, Moderaterna vill kraftigt försämra sjukförsäkringen:

- införande av en ny karensdag dag 15, vilket innebär att första dagen efter sjuklöneperiodens slut är utan ersättning
- återinförande av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen
- sänkt tak i sjukförsäkringen till 7,5 prisbasbelopp
- en avtrappning av ersättningen dag 90–365
- sänkt ersättningstak för arbetslösa sjukskrivna.

Dessa moderata förslag, som fortfarande inte har beslutats i kammaren, ska finansiera skattesänkningar.

Fru talman! Att jag blir så glad av denna interpellation beror på att jag minns när Moderaterna presenterade sin budgetmotion. Jag har med mig tidningsartikeln här. Rubriken, som den moderata partiledningen och Ulf Kristersson, tidigare socialförsäkringsminister, var stolt över, löd ”M: Sänk skatterna och ge sjuka lägre ersättning”.

Det är fantastiskt att det nu finns fyra moderata riksdagsledamöter som vill gå i en annan riktning. Min uppmaning till er är: Låt oss tillsammans slåss för att sjuk- och aktivitetsersättningen ska förbättras! Första steget är att gå emot den moderata budgetmotionen här i kammaren som föreslår de här kraftiga försämringarna av sjukförsäkringen.

Jag lovar, fru talman, att jag kommer att stå här och hylla Lars Beckman om det inte bara är tomma ord att aktivitetsersättningen, sjukersättningen och sjukförsäkringen ska förbättras och om Lars Beckman är beredd att komma till den här kammaren den dagen budgetmotionen ska beslutas och ställa sig upp och säga: Jag säger nej till Ulf Kristerssons, Anders Borgs och Fredrik Reinfeldts försämringar av sjukförsäkringen! Jag

säger nej till den moderata budgetmotion som vill försämra sjukförsäkringen ytterligare, och jag är beredd att tillsammans med regeringen förbättra sjukförsäkringen!

Den mest akuta frågan gäller aktivitetsersättning, sjukersättning och sjukpenning. Jag kommer att hylla Lars Beckman om det inte bara är tomta ord utan också spelar roll för hur Lars Beckman och de övriga moderata riksdagsledamöterna som är kritiska mot den här utvecklingen är beredda att rösta. Låt oss jobba tillsammans för de mest utsatta! Låt oss säga nej till den politik som började genomföras efter maktskiftet 2006! Det är nog dags att sätta punkt för den politiken. Regeringen avser att komma med förslag för att förändra detta.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag hör engagemanget och vill påminna ledamöter och statsråd om tonen i kammaren.)

Anf. 19 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vi hörde just statsrådet ägna fyra minuter åt att debattera med sig själv om någonting som frågan och interpellationen inte alls handlar om. Jag kan påminna statsrådet om vem det var som införde LSS. Vem var det som gav funktionsnedsatta i Sverige rättigheter? Jo, det var Carl Bildt och hans regering 1991–1993. Vi har alltså ingenting att skämmas för, tvärtom.

Jag tycker att statsrådet argumenterar väl. Precis som jag sa i mitt första inlägg har samhället ett ansvar att skydda samhällets mest utsatta. Den som har fötts med en funktionsnedsättning har inte gjort det valet och kommer inte att bli frisk, till skillnad från den som ibland möjligtvis kan få en karenssdag. Då kan man i stället använda de resurserna till samhällets svagaste. Det var därför vi gav mycket mer pengar till LSS än vad regeringen gjorde – vi moderater värnar dem som behöver LSS.

Vi kan gärna ta en interpellationsdebatt om sjukförsäkringen. Jag förstår att statsrådet vill debattera allt utom det som interpellationen handlar om. Vad min interpellation handlar om – jag vill påminna statsrådet om att regeringen alltså har haft makten sedan 2015 – är den kraftiga ökningen av utförsäkrade från just aktivitetsersättningen. Det har skett en dramatisk ökning, precis som statsrådet läste upp i sitt svar. Det är en 450-procentig ökning de sista åren. Mig veterligt är det just regeringen som har makten i Sverige. Det är regeringen som kan styra sina myndigheter.

Ett problem är alltså tolkningen av begreppet arbetsförmåga. Personer som är unga och har en funktionsnedsättning har hamnat mellan stolarna. De har hamnat mellan Försäkringskassans definition av hur arbetsförmågan ska bedömas, där även anpassade arbeten ska räknas med, vilket alltså innebär att om man har ett anpassat arbete med lönebidrag eller andra aktiviteter har man arbetsförmåga, och Arbetsförmedlingen som däremot bedömer att unga med till exempel intellektuell funktionsnedsättning inte har arbetsförmåga.

Det är alltså det som är problemet, statsrådet. Du har två statliga myndigheter som gör två helt olika bedömningar. Vad betyder det? Jo, det betyder att William i Ljusdal inte har pengar till mat. William säger: Jag sparar in på maten, det är det enda jag kan dra in på. Läkaren i Ljusdal är upprörd. Chefen på den dagliga verksamheten tycker att det är den yttersta kränkningen att William hänvisas till försörjningsstöd. Men statsrådet står

här och säger glatt i sitt svar att Försäkringskassan ska guida de här unga personerna vidare i samhället, till exempel till försörjningsstöd. Jag hade önskat att statsrådet skulle säga: Nej, en ung människa som har fötts med en svår funktionsnedsättning och som går på daglig verksamhet och får sin aktivitetsersättning indragen av Försäkringskassan på grund av att de gör en annan tolkning av begreppet arbetsförmåga än Arbetsförmedlingen ska naturligtvis inte hänvisas till försörjningsstöd.

Vi har aldrig tänkt att försörjningsstödet är till för unga funktionsnedsatta som sparkas ut från Försäkringskassan. Det har aldrig varit tänkt så. Sedan skulle man kunna lägga till att staten för över en kostnad till kommunerna på ett sätt som det inte heller var tänkt.

Kan inte statsrådet visa samma engagemang och samma glödheta upphetsning över att det är fel att man skickar unga funktionsnedsatta till försörjningsstödet som han gör i andra frågor?

Anf. 20 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Inte ett ord har sagts här om myndigheternas uppdrag och den bro, brygga, för gemensamt ansvar som min fråga till statsrådet handlade om när det gäller att skapa en trygghet för de ungdomar som vi debatterar här i dag och som har en funktionsnedsättning som gör att de antingen befinner sig hos Försäkringskassan i daglig verksamhet eller lämnar den tillvaron och går över till den reguljära arbetsmarknaden. Det är ett problem om tryggheten inte finns hela vägen. Som det är nu är det 1 500 personer som har ramlat ur systemet mellan de här myndigheterna. Det är det som vi diskuterar.

Jag ska göra en kort tillbakablick. År 2006 fanns det precis som nu ett antal unga människor som redan i 20-årsåldern gick i förtidspension och alltså inte längre fanns på arbetsmarknaden. Därför valde regeringen att hitta ett system där man längs vägen kunde kontrollera och se till att människor kunde komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det kan inte vara rimligt att människor i 20-årsåldern lämnar arbetsmarknaden och aldrig kommer tillbaka före pensionen vid 65 års ålder. Det var det uppdraget. Lars Beckman har redogjort för de andra delarna väldigt bra.

Det är alltså skillnad på att vara frisk och bli sjuk och sedan kunna komma tillbaka och att ha en livslång funktionsnedsättning.

Jag ställer min fråga igen. Jag vill ha svar på om ministern är villig att se till att det finns två myndigheter som tar det gemensamma ansvaret, som aldrig släpper individen och som ser till att vi kan få ut de här ungdomarna på bästa möjliga sätt, via antingen Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen och aldrig däremellan.

Anf. 21 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag ska ge väldigt tydliga svar på frågorna. Nej, det är inte lämpligt eller acceptabelt att unga personer med funktionsnedsättning och utan arbetsförmåga hänvisas till försörjningsstöd. Det är helt oacceptabelt. Det var inte det som var tanken med socialförsäkringen.

Nu börjar vi se effekten av att lagstiftningen är för restriktiv. Regeringen skärpte arbetsmarknadsbegreppet i aktivitetsersättningen 2008. Det innebär att prövningen av arbetsförmågan ska göras mot hela arbetsmarknaden inklusive anställning med lönebidrag eller vid Samhall. Nu börjar

vi se effekterna av tillämpningen av den lagändring som genomfördes 2008.

Är det regeringens ansvar att agera? Ja. Kommer vi att agera? Ja. Kommer vi att verka för att ändra regelverket? Ja. Men det får inte bara vara tomma ord. Det Lars Beckman gjorde väcker hopp. Man tänker där ute att det finns också moderata ledamöter som ser det här. Låt inte det hoppet svikas! Jag lovar, fru talman, att jag och regeringen kommer att göra vår del. Vi kommer att göra det vi kan för att ändra det här regelverket så att unga funktionsnedsatta utan arbetsförmåga och andra försäkrade utan arbetsförmåga ska få tillgång till de sociala försäkringar de har rätt till.

Kommer Moderaterna här att ställa sig på rätt sida? Vi har en votering i december månad om budgeten. Där ingår den moderata partiledningens förslag om nedskärningar och försämringar av sjukförsäkringen och våra andra sociala försäkringar. Kommer Lars Beckman att gå emot sin partiledning? Det svaret är Lars Beckman skyldig dem som sitter här och lyssnar.

Vi har hört ett bra, relevant inlägg, med rättfärdig kritik mot den ordning vi har i dag. Men kommer den rättfärdiga kritiken att följas av handling? Den viktigaste handlingen för de ärade ledamöterna i denna kammare gäller vilken knapp man trycker på vid omröstningar. Orden betyder ingenting. Det är voteringarna som är denna kammars verktyg för att göra avtryck och åstadkomma förändring. Kommer de ärade riksdagsledamöterna att gå emot den moderata partiledningen och rösta mot den budgetmotion som nu ligger på riksdagens bord, som handlar om att försäkra sjukförsäkringen? Det svaret är ledamöterna skyldiga åhörarna och allmänheten.

Jag lovar att vi kommer att göra det vi kan för att lösa den situation som Lars Beckman med rätta har tydliggjort i denna debatt. Det gäller aktivitetsersättningen, sjukersättningen och rätten till sjukpenning. Redan den 31 januari kommer, fru talman, utredningen om begreppet arbetsförmåga och prövningen mot arbetsmarknaden. Vi kommer att hantera utredningen och göra vad vi kan.

Kommer Moderaterna att ställa sig på rätt sida? Eller står man fast vid den politik som presenteras i budgetmotionen? Ställer Lars Beckman sig bakom det tillkännagivande som riksdagen har skickat till mig och regeringen om att återinföra stupstocken i sjukförsäkringen? Eller är Lars Beckman beredd att här och nu, i denna kammare, ta avstånd från de förslagen?

Anf. 22 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet ägnade tre av fyra minuters talar-tid åt att tala om sådant som ämnet inte handlar om.

Jag har sett en systematik i hur den socialdemokratiska regeringen har agerat mot Sveriges funktionsnedsatta. Vi har sett hur LSS har raserats på sju olika sätt; statsrådet vet naturligtvis vilka. Man räknar inte upp ersättningen till kommuner och företag som utför. Man ser till att personer tappas sin LSS. Vi har till och med sett hur kvinnor har dött på toaletten i Malmö på grund av att de fått sin assistans indragen. Vi har sett hur bilstödet har havererat på grund av regeringens politik. Och denna interpellation handlar alltså om den systematik med vilken Försäkringskassan har sett till att unga vuxna mellan 19 och 29 år har blivit av med sin aktivitetsersättning under 2019 års första åtta månader.

Låt mig påminna om – det kanske är okänt för statsrådet – att vi har haft en socialdemokratisk regering i fem år. Jag hör att statsrådet använder andra tidsbegrepp.

Jag noterar också, glädjande nog, att statsrådet har lämnat två besked i dag. Det första gav han när han läste upp svaret som någon hade skrivit åt honom. Då var det acceptabelt att unga skulle gå till försörjningsstöd – precis det som Försäkringskassan säger i intervjun i SVT Öst: Jo, vi ska lotsa dessa personer vidare till försörjningsstöd; vi har fått ett regeringsuppdrag.

Men jag noterar att statsrådet gav ett nytt besked i det senaste inlägget: Det är helt oacceptabelt att unga funktionsnedsatta ska hamna i försörjningsstöd. Det gläder mig att jag och statsrådet är helt överens, och jag förutsätter att regeringen agerar skyndsamt i frågan.

Anf. 23 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Lars Beckman och Ann-Charlotte Hammar Johnson, för debatten! Jag vill tydliggöra att det som anges i svaret angående Försäkringskassans stödinsatser för dem som fått avslag gäller det nuvarande regelverket. Det tillämpas ju eftersom Sveriges riksdag har stiftat den lagen.

Mitt besked är dock att denna lag måste förändras, och vi kommer därför att inleda en översyn. Stödet till de unga som fått avslag ska ges så länge vi inte hunnit ändra lagen. Det är detta som gäller när man röstar i denna kammare.

Det är nu så himla viktigt att Lars Beckman och alla ledamöter i kammaren tar med sig den påminnelsen. När rätten till sjukförsäkring efter maktskiftet 2006 försämrades av denna kammare applåderades det här. Nu börjar vi se effekterna av en lagstiftning, så det spelar roll vilken lag man stiftar. Nu ser vi exempel på det.

Är vi beredda att förändra lagen? Ja. Vi kommer att agera. Vi kommer att säkerställa att människor inte hamnar i en situation där de drabbas av två motstridiga beslut av två olika statliga myndigheter. Staten har skyldigheten att sätta medborgarna i fokus.

Socialförsäkringarna är inga fula inslag i vårt samhälle, som ska försämrans och som ska finansiera skattesänkningar. Socialförsäkringarna är en grundläggande del av vår samhällsmodell och vår trygghet. De har varit under hård attack sedan 2006. Nu är det dags att vända den utvecklingen.

Jag gläds åt att det finns moderata ledamöter som är beredda att ta ställning, men detta förpliktat. Hur kommer denna kammare att rösta när dessa frågor kommer upp på dagordningen? Det är det som avgör i slutändan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2019/20:113 om arvoden inom Sidas samarbetspartner

Anf. 24 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig om Sidas handläggare gör tillräckligt för att kontrollera och dokumentera hur höga arvoden Sidas

samarbetspartner betalar ut och om jag ser en risk för att Sida göder en osund branschkultur. Därutöver har Ludvig Aspling frågat om jag ser ett behov av striktare riktlinjer avseende vilka lönenivåer hos partner som Sida ska kunna acceptera.

Att komma till rätta med oskäligen löner är viktigt för biståndets effektivitet och trovärdighet. Sverige, genom Sida och UD, driver frågan internationellt, i dialog med våra partnerorganisationer, inom FN-systemet och i andra multilaterala organ. Sida ser även kontinuerligt över sina egna processer baserat på resultat från uppföljning av verksamheten och i takt med att verksamheten förändras.

Vad gäller löner specifikt inom utvecklingssamarbetet för Sida kontinuerligt en dialog om rimliga lönenivåer med både andra givare och samarbetspartner. Sidas projekt kräver ofta specialkompetens, vilket kan innebära en viss lönenivå, men Sverige ska inte vara lönedrivande. Detta är en balansgång Sida måste arbeta med kontinuerligt. Vi ser en trend mot ökande löneersättningar, vilket inte är en önskvärd utveckling, och Sida arbetar aktivt för att motverka detta.

Därför är svaret på frågan om Sida skulle påverka och förvärpa en negativ branschkultur på detta område nej. Jag och regeringen anser att både UD och Sida arbetar för en sundare kultur, och Sverige kommer att fortsätta det viktiga arbetet med att bidra till rimliga lönenivåer totalt sett.

Anf. 25 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! I september i år frös Sida utbetalningarna till organisationen African Enterprise Challenge Fund efter att en fördjupad revision visat att ledarskapet i den organisationen använde väldigt mycket pengar till löner och förmåner åt sig själva. Förra året avslutade Sida samarbetet med en annan organisation av samma skäl.

Enligt Sidas instruktioner för handläggare ska dessa ta fram information om partnerskapsorganisationers chefslöner och dessutom särskilt kunna motivera nivåerna. Jag tycker att det är lite märkligt att man i det aktuella fallet reagerar på höga chefsarvoden vid en revision, alltså i efterhand, när man enligt reglerna ska känna till lönenivåerna från början.

Jag ställde därför frågan hur mycket den operativt ansvariga för 20 av Sidas samarbetspartner tjänar. Avseende 11 av dessa hade Sida över huvud taget ingen uppgift om ersättning. Avseende 5 organisationer fanns en hänvisning till en viss lönekategori i Världsbankens system, vilket innebär en ersättning mellan ungefär 1,25 och 2,8 miljoner kronor om året.

Endast i 4 av 20 fall visste Sida den faktiska siffran. Ett av dessa fall, Slum Dwellers International, ökade sin direktörlön med 332 procent direkt efter att de i mitten av 2018 fått löfte om nya pengar från Sida, något som borde vara en varningsklocka. Ett annat fall är den sedan tidigare svårt skandalyngda Clinton Health Access Initiative, där vd:n, som är en person som redan har en förmögenhet som räknas i hundratals miljoner kronor, med Sidas goda minne plockar ut 4,7 miljoner kronor per år.

Fru talman! Detta är ett tydligt tecken på en mycket osund branschkultur som Sverige fortsätter att göda genom att inte ställa tydliga krav eller sätta rimliga gränser.

En stor del av problemet är det så kallade enprocentsmålet, vilket skapar incitament för Sida att se mellan fingrarna på brister hos samarbetspartner. Eftersom Sida i slutändan måste betala ut en ofantlig mängd pengar för att nå målet har ju samarbetspartnerna alltid överhanden i förhandlingar. Om dessa kollektivt bestämmer sig för att sätta löner och förmåner långt över exempelvis vd-löner inom svensk industri kan Sida inte göra annat än att ignorera sitt eget regelverk och sluta fråga. Den här effekten innebär i det långa loppet att svenska folkets förtroende för biståndet som idé hotas.

Jag vill därför ställa en väldigt enkel fråga till biståndsministern. I instruktionen till Sidas handläggare, i avsnitt 8, som handlar om löner, står det så här. Det finns bara på engelska. Jag citerar: "Salary costs. Find information about what the salary levels are for all staff categories including salary levels for management. In addition, ask whether tax, benefits, bonuses, social security etc are included in the salary costs." I ett läge där Sida inte har en aning om vad chefen för en viss partnerorganisation tjänar innan man börjar betala ut pengar, har handläggarna då på ett tillfredsställande sätt uppfyllt de regler som slås fast i kap. 8, om löner?

Anf. 26 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Tack, Ludvig Aspling, för frågan! Ludvig Aspling lyfter i interpellationen fram flera olika organisationer och situationer. Han verkar mena att just det korruptionsfall som har varit i African Enterprise Challenge Fund skulle vara ett tecken på bristande antikorrupsionsarbete hos Sida eller dålig kontroll. Men det var faktiskt genom Sidas rutiner och revision som myndigheten upptäckte att vd:n utan Sidas medgivande fått en orimlig löneförhöjning efter det att samarbetet hade påbörjats. Utbetalningarna stoppades då, och efter utredning fick vd:n lämna sitt uppdrag. Detta visar ju att arbetet fungerar.

Sedan finns det andra fall där Sida inte verkar ha reagerat i samma utsträckning. Det kan man ifrågasätta om de inte borde ha gjort.

För min del har jag sedan jag tillträdde som minister på det här området arbetat för att stärka arbetet mot korruption och missbruk. Vi tycker att de pengar vi avsätter för bistånd ska gå till ett effektivt arbete mot fattigdom och förtryck. Detta är viktiga frågor att sköta för att vi ska kunna ha ett hyggligt starkt förtroende bland svenska folket för att vi gör ett bra arbete på det området.

En viktig sak som vi har gjort i samband med den budget som riksdagen just nu arbetar med är att stärka Sidas förvaltningsanslag kraftigt. Det innebär att man nu kommer att kunna anställa fler kontrollrar och fler personer som följer projekt och samarbeten på lokal och nationell nivå i större utsträckning. Man kommer att kunna göra fler uppföljningar och utvärderingar och också reagera när man ser att pengarna inte används på rätt sätt. Detta är nödvändigt, för vi arbetar i kontexter och situationer i olika länder där korruptionen ofta är hög.

Jag kommer just nu från Kongo-Kinshasa, som har en hög grad av korruption och också är ett av världens fattigaste länder. Det är extremt många människor som är i stort behov av både humanitär hjälp och stöd för att få till en utveckling. Korruptionen är, som jag bedömer det, det kanske viktigaste hindret för utveckling över huvud taget. Detta har också Sida insett och tagit fram ett nytt papper, ett dokument, med en policy som stärker

arbetet mot korruption i organisationen. Det antogs i somras, den 27 juni om jag minns rätt.

Vi drar nu åt samma håll. Vi stärker arbetet på flera sätt genom att vi fokuserar på demokratiarbetet i större utsträckning än tidigare. Vi arbetar med att se just korruption som en central demokratifråga.

Anf. 27 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Peter Eriksson kallar det för korruption. Jag skulle dock vilja säga att en stor del av problemet ligger i att det faktiskt inte handlar om korruption. I det fall som jag tar upp i interpellationen, African Enterprise Challenge Fund, har Sida hittills valt att inte polisanmäla, och det är just därför att man inte kan se att det har begåtts något brott. Fonden är ju en fristående juridisk organisation som i princip kan hantera sina egna pengar som de vill. Det är själva kruxet.

Statsrådet Peter Eriksson säger att man behöver fler kontrollrar. Jag undrar om det just är storleken på förvaltningen som är problemet eller det faktum att förvaltningen verkar strunta i det interna regelverket. Jag skulle säga att det snarare är det senare som är problemet. Sida kan anställa 15 kontrollrar till, men om de inte frågar hur mycket en viss organisation betalar ut i lön spelar det ingen roll. Då kommer man i alla fall inte att få veta det.

Att det hela beror på att man agerar i miljöer som är svåra håller inte heller som förklaring. Visst agerar Sida i miljöer som är svåra. Det vet vi alla, och jag förstår det. Men det tidigare fallet som jag nämnde, där Sida frös utbetalningarna förra året, gällde en organisation som var baserad i Schweiz. Schweiz är ett land som är rikt och har väldigt liten korruption, men ändå var det så att en av Sidas samarbetspartner, som fått en rätt rejäl slant över åren, kunde sätta sprätt på pengarna för egna nöjen. Man kan alltså inte skylla på att just miljön är problemet, utan i stället är det branschkulturen som är problemet. Det vill jag hävda.

I interpellationssvaret säger också statsrådet så här när det gäller just lönenivåerna: "Vad gäller löner specifikt inom utvecklingssamarbetet för Sida kontinuerligt en dialog om rimliga lönenivåer både med andra givare och samarbetspartner." Jag skulle därför vilja att statsrådet svarar på en ganska enkel fråga i nästa replikskifte: Hur för man en dialog om rimliga löner om man inte frågar och om organisationerna inte lämnar ut uppgifter om hur höga löner de betalar ut? Det är väl inte en dialog utan snarast en monolog i så fall. Det är en ganska enkel fråga som jag skulle vilja ha ett svar på.

Anf. 28 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! I de flesta avseenden träffar Sida sina samarbetspartner vid ett flertal tillfällen och har en kontinuerlig diskussion om och uppföljning av hur arbetet går. Inför varje nytt stöd som man ger gör man en budgetanalys, där man går igenom vilka kostnader som är nödvändiga och rimliga innan man tar ställning till projektet. Sedan görs också årliga oberoende revisioner. I många fall följer man också arbetet på plats.

När det gäller det uppföljande arbetet och de återkommande uppföljningarna och kontrollerna tycker jag att det är viktigt att man stärker arbetet och Sidas möjligheter. Under tio års tid har man faktiskt inte höjt förvaltningsanslaget, och det påverkar naturligtvis möjligheterna att avsätta

resurser, för det handlar om väldigt många olika samarbetspartner. Sida driver ganska sällan egna biståndsprojekt, utan man använder upphandlingar och har samarbete med en lång rad organisationer. Vi har också i stor utsträckning, som Ludvig Aspling var inne på, samarbete med FN-organisationer som bedriver själva verksamheten.

En viktig del av Sidas jobb är alltså att följa, kontrollera och delta i arbetet vid sidan av för att se att det fungerar på ett effektivt sätt.

Det är de resurserna som inte har ökat på över tio år. Vi har nu sett till att justera beloppen för att Sida ska kunna göra ett effektivt, modernt jobb och bli ännu bättre i arbetet mot missbruk och korruption men också för att stärka effektiviteten i biståndsarbetet.

Anf. 29 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag blir lite besviken över att jag inte kan få ett rakt svar på frågan. Det är en ganska enkel fråga: Är det möjligt att föra en dialog om rimliga lönenivåer inom Sidas partner utan att be dem lämna ut uppgifter om hur höga löner de betalar ut?

Jag skulle säga att svaret på den frågan är nej. Man kan inte föra en dialog utan att fråga hur stora lönerna faktiskt är. Det innebär att det som sägs i interpellationssvaret, att Sida för en dialog, inte stämmer. Det finns ingen dialog, för Sida vet inte hur mycket dessa personer tjänar. Det är ganska enkelt.

Funderar man aldrig på vilka signaler man sänder ut? Jag tror att det är väldigt viktigt att tänka på signaler. Hur uppfattar partnerorganisationerna Sidas inställning till lönenivåer? Det är en väldigt viktig fråga. Hur uppfattar de att vi ser på den frågan? Om man inte ens ställer frågan "Hur mycket kommer ni att plocka ut i lön nästa år?" är det ganska uppenbart att de får uppfattningen att Sverige inte bryr sig om hur mycket de plockar ut i lön. Det göder naturligtvis den osunda branschkulturen.

Det här är självklarheter. Peter Eriksson indikerade att någonting kanske hade gått lite fel. Jag tycker att han borde tillstå att detta inte är okej. När det gäller mer än hälften av de organisationer som jag undersökte har Sida inte den blekaste aning om hur mycket de tar ut i lön. Det är faktiskt inte okej.

Jag skulle snabbt vilja ställa ytterligare en fråga innan vi avslutar debatten i dag. Forskaren Elinor Ostrom, som har studerat Sida, kom i en särskild rapport fram till att två tredjedelar av de intervjuade personerna, som då jobbade hos Sida, kände en press att få iväg pengarna. Trycket ovanifrån var störst i slutet av budgetåret.

Anser biståndsministern att det är ett problem att Sidapersonal känner en press att få iväg pengarna, och har det något samband med det faktum att man inte gräver för mycket i vad organisationerna gör med pengarna, till exempel avseende löner?

Anf. 30 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Vid varje tillfälle när Sida tar beslut om att starta ett samarbete och dra igång ett projekt med en samarbetspartner ska man göra en budgetanalys. Då ska man också ha koll på vilka löner som finns. Det är uppgiften.

Ludvig påstår att man inte gör detta. Det är möjligt att man har missat det i några fall. Det är i så fall inte bra; det kan jag verkligen tillstå. Men jag vet att vi generellt har haft problem med att man har haft för låga förvaltningsanslag. Det har under ganska lång tid skadat effektiviteten och möjligheterna för Sida att hantera dessa frågor. Det är inte så att man under de senaste åren har haft för mycket pengar och inte har haft möjligheter att avsätta dem på ett effektivt sätt. Vi har tvärtom haft problem under de senaste åren eftersom den svenska kronan har sjunkit i värde. Det påverkar möjligheten att få ett effektivt bistånd. Det minskar värdet på det svenska biståndet och har gjort att vi snarare har den motsatta situationen: Hur ska vi klara av att hålla samma nivå som tidigare trots att den svenska kronan kanske har sjunkit med flera tiotals procent under de senaste två åren?

Det är den konkreta situationen i dag. Dessutom ser vi hur behoven ökar kraftigt när det gäller flyktingar runt om i världen. Det humanitära biståndet behöver öka. Miljö- och klimatfrågorna kräver mer och mer resurser eftersom detta i stor utsträckning skadar och drabbar människor. Det finns ett akut behov av en effektiv och snabb omställning.

Men lönefrågorna är viktiga. Jag tycker att Sida måste sköta den saken. Min bild är att man har stärkt det arbetet, och man får nu ännu mer resurser för att sköta det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2019/20:109 om Förbifart Stockholm

Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jessica Roswall har ställt ett antal frågor till mig om Förbifart Stockholm.

Förbifart Stockholm ingår i den uppgörelse som nåddes 2007 mellan statens förhandlingsman och företrädare för Stockholmsregionen om en samlad lösning för Stockholmsregionens framtida trafik- och infrastrukturinvesteringar. Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet Stockholms län, Stockholms stad samt dåvarande Vägverket och Banverket har sedan signerat ett avtal från 2010 om medfinansiering av satsningar i Stockholmsregionen enligt den så kallade Stockholmsförhandlingen. Dåvarande regering fastställde dessa satsningar i beslut om nationell plan för perioden 2010–2021.

Den 11 mars 2019 valde Trafikverket att häva avtalet med entreprenören som bygger tunnlarna under Lovön. Grunden för hävningen är kontraktsbrott avseende framför allt arbetsmiljö. Trafikverket har sedan dess arbetat med en ny tids- och kostnadsanalys för hela projektet, och den är nu klar. De främsta orsakerna till att projektet får en förlängd byggtid och en ökad kostnad är de geologiska förutsättningarna i vissa avsnitt i berget samt hävningen av kontraktet och arbetet med tunnlarna på Lovön.

Det är självklart viktigt att pågående infrastrukturprojekt som Förbifart Stockholm blir klara så snart som möjligt. Samtidigt behöver frågor om arbetsmiljön och säkerheten för dem som arbetar i projekten tas på största allvar.

Med detta sagt vill jag samtidigt betona att jag ser mycket allvarligt på den försening och den fördröjning som uppkommit i projekt Förbifart Stock-

holm. Möjligheten och lämpligheten i att eventuellt öppna en del av sträckan tidigare utreds. I det mer långsiktiga perspektivet behöver Trafikverket fortsätta sitt arbete med att förbättra sina underlag, kalkyler och prognoser samt genomförande för stora projekt.

Det är för tidigt att i dag svara på vilken eventuell påverkan detta kan få på andra projekt i den nationella planen.

Anf. 32 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret! Förbifart Stockholm är ett infrastrukturprojekt som är av stor vikt för hela landet men, såklart, i synnerhet för Stockholmsregionen. I svaret från infrastrukturministern fick vi en liten exposé över hur projektet har gått fram. Jag tänkte faktiskt också göra en sådan.

Diskussionen om Förbifarten har pågått under många decennier. Den startade faktiskt på 60-talet. År 2006 förordades slutligen den dragning som man nu jobbar med. För övrigt använde man fyrstegsprincipen i Vägverket när man beslutade om denna dragning. Apropå Riksrevisionens redovisning i går om höghastighetståg kan jag tycka att det kanske hade varit bra om vi gjorde det också i andra projekt, men det är en annan debatt.

Hur som helst är Förbifarten viktig för trafikflödet i Stockholm och hela landet. Den började byggas 2014 och planerades vara klar 2026. Som vi vet stoppade den nuvarande regeringen arbetet hösten 2014. Det var stopp från oktober 2014 till januari 2015 med en kostnad på hundratals miljoner kronor för oss alla, till ingen nytta. Det var bara ytterligare en fördröjning. Den detaljen tycker jag kanske inte kom fram tillräckligt mycket i statsrådets exposé. Vi har framfört kritik mot detta. Det vi inte visste då var väl att den kritiken har fortsatt under hela den här tiden.

Sedan har vi nåtts av nya besked om fördröjningar. Nu i november kom det ett pressmeddelande från Trafikverket om att arbetet försenas med fyra år och fördröjas med 3,3 miljarder. Det är mycket allvarligt. Därför begärde jag att infrastrukturministern skulle komma till trafikutskottet och förklara detta. Det har skett. Vi har fått ett svar i utskottet, och vi har fått ett svar här i dag.

Bland annat tas det upp att de främsta orsakerna – nu läser jag innantill i svaret som vi fick i dag – till att projektet får en förlängd byggtid och en ökad kostnad är de geologiska förutsättningarna i vissa avsnitt i berget.

Det här projektet har planerats sedan 60-talet. Man har pratat om det. Man har arbetat med det länge. Det är liksom ingenting nytt. Jag kan ändå inte låta bli att fundera över hur det kommer sig att man inte vet om eller kan planera för bättre utredningar av de geologiska förutsättningarna.

I medierna har det ibland – nyligen, nu under hösten – beskrivits som ett fiasko och en skandal. Man har gjort jämförelser med Hallandsåsen. Jag är såklart inte ingenjör och är därför inte kvinna att uttala mig om det, men jag kan ändå tycka att det är lite underligt. Det finns många frågetecken kring hur det kunde bli på det här viset.

Jag har en allmän oro som jag för fram i frågan och som jag även har fört fram i utskottet. Det är en allmän oro över att regeringen och Trafikverket inte mäktar med eller klarar av sådana här stora projekt. Vi ser andra exempel som Ostlänken, som också skenar i kostnader. Vad får det här för konsekvenser för andra investeringar som vi måste göra?

Svaret på den frågan är just nu, som vi har hört infrastrukturministern säga, att det är för tidigt att säga det. Men det är ändå en berättigad fråga, och jag skulle vilja att infrastrukturministern utvecklar det. Rimligen borde väl arbetet med nationell plan pågå. Vad får det här för konsekvenser för andra viktiga investeringar?

Anf. 33 JENS HOLM (V):

Fru talman! Förbifart Stockholm är ett av Sveriges i särklass dyraste motorvägsprojekt. Det är också kanske det skadligaste infrastrukturprojektet som vi har i dag, av klimatskäl. Det är därför som det här projektet tidigt avfärdades av en samlad miljörörelse och även av vår expertmyndighet Naturvårdsverket.

Varför? Jo, Förbifart Stockholm bygger på en modell om ökad biltrafik. I tider med skenande utsläpp och en klimatkris måste vi minska våra utsläpp. Vi har också gemensamt slagit fast att transportsektorns utsläpp ska minska med 70 procent till 2030. I dagsläget ökar dessa utsläpp.

Nu har vi, precis som konstaterats, fått information från Trafikverket om att det här bygget inte bara är skadligt för klimatet, vilket jag konstaterar, utan också riskerar att bli en gökunge som äter upp andra viktiga medel för att investera i Stockholmsregionen, inte minst i kollektivtrafiken. Bygget kommer att ta fyra år längre tid och kommer att kosta 3,3 miljarder extra. Med 2019 års pengavärde kommer Förbifarten nu att kosta 39,5 miljarder kronor.

I det här läget kan det inte finnas något annat att göra än att rätta mun efter matsäcken och helt enkelt krympa projektet eller avsluta det helt och hållet så att man håller sig inom budgetramen.

Det finns också en annan matsäck som vi behöver anpassa det här projektet till, och det är klimatet – våra klimatramar. Vi kan inte bygga stora motorvägar som leder till ökad trafik och ökade utsläpp.

Det här ska vi ha en separat debatt om i nästa vecka, men eftersom vi har en debatt här nu vill jag fråga infrastrukturministern: Har regeringen vidtagit åtgärder för att rätta mun efter matsäcken utifrån att det här blir mycket dyrare och utifrån att vi har ett klimatmål om att transportsektorns utsläpp ska minska med 70 procent? Hur går den målsättningen ihop med att bygga en stor och dyr motorväg som kommer att leda till ökad biltrafik? Det vill jag veta.

Anf. 34 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, både Jens Holm och Jessika Roswall! Jag har den största respekt för inte minst Jens Holms argumentation om klimatfrågan. Den är otroligt viktig.

Bara så att vi kommer ihåg rätt: Avtalet om Förbifart Stockholm tecknades 2007. Det här är ett projekt som har pågått under lång tid. Sannolikheten för att man ska avbryta är därför ganska liten. Det bör man ändå konstatera. Dock är det naturligtvis Trafikverket och de ingående aktörerna som avgör fortsättningen och hur projektet fortlöper, framför allt när det gäller hur man kan minska den kostnadsökning som varit och om man kan påskynda arbetet för att hålla tidsplanen. Det ansvaret har man.

Det som ändå slår mig är att diskussionen om att det också inom fordonslottan sker en teknisk förändring är helt frånvarande hos Jens Holm. Sverige har mest el- och hybridbilar i EU just nu – 14 procent av nybils-

försäljningen. Det är klart att det kommer att påverka även vägtrafikens utsläpp. Man bör alltså komma ihåg att även där förändras ju kalkylerna något.

Icke desto mindre ser jag med glädje på att vi gör stora investeringar i järnvägssystem och inte minst att man i Stockholmsregionen gör det i tunnelbanesystem. Där sker också en del fördyringar som riskerar att tränga ut andra angelägna insatser. Det finns alltså ett generellt bekymmer med fördyring och kostnadskontroll, uppenbarligen också i projekt i Stockholmsregionen.

Till Jessika Roswall vill jag säga att det naturligtvis är Trafikverket som nu har uppdraget att titta på konsekvenserna av det hävda avtalet på Lovön. Man ska titta på konsekvenserna av de fördyringar som har skett och även se vilka förutsättningar som finns att minska kostnadsökningarna och påskynda arbetet. På redovisningen som ni båda tog del av i trafikutskottet berättade Trafikverket att de ändå avser att kunna öppna delar av sträckan tidigare.

Däremot ska jag nog avstå från att göra bedömningar om man gjort rätt geologiska undersökningar tidigare, och jag tror också att Jessika Roswall ska göra det. Vi är inte geologer. Vi är politiker. Jag har den största respekt för de tekniker som gör sitt bästa för att göra bra geologiska undersökningar inför infrastrukturprojekt. Jag tror inte att man medvetet blundar för eller missar något, utan naturligtvis gör man sitt bästa för att skapa bästa möjliga underlag för projektering. Men det händer, inte bara i Sverige utan i världen, att man stöter på bekymmer, och då får man hantera det där och då.

Naturligtvis ska underlaget vara så bra som möjligt, vilket jag också konstaterar i frågesvaret. Det är viktigt att Trafikverket fortsätter att utveckla metoder för projektering, planering och kalkyler. Det är klart att kostnadsfördyringen är ytterst allvarlig. Det är viktigt, och det var rätt att bryta avtalet vid Lovön när det var grova arbetsmiljöbrott. Det tyckte jag var en viktig signal från Trafikverket. Men det är lika viktigt att man agerar för att inte få fördyringar i stora infrastrukturprojekt.

Jag har också valt att agera här. Jag har bjudit in representanter för Stockholmsregionen och Stockholms kommun för att prata både om Förbifarten och om andra infrastrukturprojekt. Det mest kända är tunnelbanan, där det har skett en avsevärd fördyring i Stockholmsregionens eget projekt.

Låt oss nu föra en diskussion om vilka konsekvenser det kan få. Här finns avtal som reglerar ansvarsförhållandet mellan parterna, men det är för tidigt att nu uttala sig om vilka konsekvenser det här får för nationell plan. Den ska ju revideras först om något år.

Anf. 35 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tror inte heller att jag eller infrastrukturministern ska uttala oss om vilka geologiska förutsättningar som finns. Min poäng var snarare att jag tror att svenska folket förväntar sig att man skulle ha sett detta komma när det gäller sådana stora megaprojekt som har pågått under så lång tid och som rimligen borde vara väl genomarbetade. Jag är förvånad, och jag hade gärna sett att man hade fått ett tydligare svar, kanske på utskottet. Där borde jag möjligtvis ha varit bättre förberedd.

Prot. 2019/20:37
22 november

Svar på
interpellationer

Jag ska hur som helst ge lite beröm. Jag tycker ändå att det är bra att infrastrukturministern kallar till ett möte. Trafikverket träffar man såklart hela tiden, men tänker man också träffa entreprenörer? Vad är nästa steg?

Det känns ändå som att det är viktigt att ha koll på det här projektet och andra projekt så att de inte springer iväg i tid och fördyringar. Jag har en fråga: Vad är det mer som infrastrukturministern tänker ta sig an för att se till att det inte skenar iväg?

Jag är ändå orolig. Jag tycker inte att jag fick tillräckligt med svar i trafikutskottet och inte heller i dag. Är det här det sista vi ser nu, eller kommer vi att se ännu mer av både fördröjningar och fördyringar?

Det är samma sak när det gäller att utveckla kostnadsmetoder. Det är också förvånande. Hur kan vi inte ha kommit längre? Varför har vi inte bättre koll på siffrorna? Jag förstår att det är svårt att räkna på stora projekt, men jag tycker ändå att det hade varit rimligt.

En annan förklaring som vi har hört – infrastrukturministern har inte lyft upp den frågan i dag – gäller frågan om upphandling. Det är samma sak där. Min kritik är att jag förstår att det finns skäl att se över upphandlingsreglerna, men jag har noterat att det kommer att ske ytterligare avbrott i upphandlingen för Förbifarten – vilket jag antar kommer att riskera ytterligare förseningar. Vad finns det för rutiner för att se till att det sker korrekta upphandlingar?

Det är tråkigt att det för ett så otroligt viktigt och dyrt projekt – som Jens Holm säger – finns så mycket bortförklaringar i stället för lösningar. Jag hade gärna sett att vi hade kommit längre.

Mitt i alla dessa, som jag uppfattar, bortförklaringar undrar jag vad som kan ske för att det inte ska bli ytterligare fördröjningar och förseningar.

Anf. 36 JENS HOLM (V):

Fru talman! Infrastrukturministern säger att det är för tidigt att i dag uttala sig om vilken påverkan som den kraftiga fördröjningen av Förbifart Stockholm kan få för andra viktiga projekt som staten ska bygga under de kommande tio åren. Det är klart att det kan vara svårt att säga i detalj, men en sak som jag tycker att ministern måste säga här och nu är att det inte finns på kartan att vi ska skjuta till 3,3 extramiljarder till bygget. Bygget har redan en budget, och man får rätta mun efter matsäcken. Att rulla vidare nya miljarder till motorvägsbygget gör det uppenbart att något annat får stryka på foten. Jag är rädd för att det blir just investeringar i kollektivtrafiken i Stockholmsregionen som får mindre pengar, och den kommer därmed att ta längre tid att bygga ut.

Det är också problematiskt att infrastrukturministern lättvindigt hänvisar till elbilar etcetera och tror att det blir hela lösningen när Förbifart Stockholm är färdig. Man ska komma ihåg att oavsett om det är fråga om elbilar eller andra förnybara drivmedel rivs partiklar upp när bilar kör, det skapas trängsel och så vidare. Sedan vet vi alla att det inte kommer att finnas en helt och hållet elektrifierad fordonsflotta om tio år, även om jag otroligt gärna skulle vilja det.

Vi borde inte bygga nya motorvägar i tider av ett klimatnödläge.

Anf. 37 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig påminna om att beslutet att bygga Förbifart Stockholm togs 2007 och lyftes in i nationell plan 2010. Jens Holm kan ha syn-

punkter på detta i efterhand, men nu är vi där vi är. Jag skulle aldrig nonchalera den utmaning som finns i att se till att fordonsflottan ställer om. Vi ska nå klimatmålen. Det är därför vi elektrifierar, har bränslereduktion, har reduktionsplikt för bibränslen och hittar alternativa sätt att förbättra kommunikationerna, inte minst med hjälp av stora investeringar i järnväg och spårtrafik. Då är det ett bekymmer att det är just tunnelbaneprojektet i Stockholm som drar iväg i kostnadsmassa och riskerar att tränga ut andra angelägna satsningar.

För den som lyssnar på debatten är det viktigt att känna till att den nationella planen inrymmer ungefär 700 miljarder kronor. Att nu redovisa vad en potentiell fördyring på 3,3 miljarder får för effekter är inte alldeles enkelt. De ska ske inom den ordinarie planeringsprocess som finns när nationell plan revideras. Det är viktigt att slå fast.

Det ligger ett stort ansvar på Trafikverket att se till att ha en strikt kostnads kontroll, att se på upphandlingserfarenheterna. Trafikverkets generaldirektör har också publikt sagt att det finns ett bekymmer med det som kallas underbud och underprissättning med de upphandlingsmodeller som finns. Jag föreställer mig att det kommer att vara en offentlig diskussion framöver som handlar om vilken upphandlingsmodell som är rätt för infrastrukturprojekt framöver. Jag tycker att det mest självklara är det jag har sagt, nämligen att Trafikverket har ansvaret att säkerställa att bygget kan genomföras så effektivt som möjligt tidsmässigt och inom de kostnadsramar som finns till förfogande. Det är naturligtvis också ett ansvar som jag tar att sammankalla aktörerna för att göra en gemensam lägesbeskrivning och höra de undertecknande parterna – inte regeringen utan Trafikverket, Stockholmsregionen och Stockholms kommun – som äger ansvaret för att hantera den kostnadsökning som nu sker inom ramen för Förbifart Stockholm. Det kan också bli aktuellt att lyfta fram andra kostnadsökningar i infrastrukturprojekt i Stockholmsregionen.

Mitt sätt att ta ansvar är att sammankalla parterna, att se till att det finns en gemensam bild av lägesbeskrivningen och att vara tydlig mot Trafikverket om dess ansvar för genomförandet av projektet.

Anf. 38 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar för debatten.

Jag framställde denna interpellation och kallade infrastrukturministern till utskottet därför att jag är genuint orolig. Det är ett viktigt projekt. Jag delar inte Jens Holms uppfattning att det inte behöver byggas nya vägar eftersom Stockholmsregionen och landet måste fungera, och då måste alla våra transportslag fungera. Men det är en annan del av diskussionen.

Jag är genuint oroad för just Förbifart Stockholm eftersom den har en stor betydelse för hela regionen och därmed hela landet.

Jag är även orolig för att regeringen inte har koll på kostnadsläget när det gäller stora megaprojekt. Jag tycker att det skulle ha funnits mer att svara på min och Jens Holms fråga om konsekvenserna. Det har gått så pass lång tid. Det här är inte ett nytt problem; det finns andra projekt som också har fått ökade kostnader.

Jag är helt säker på att jag är överens med infrastrukturministern om att vi – han, regeringen och alla vi andra – vill undvika rubriker av typen ”Skandal, fiasko, en ny Hallandsås!” oavsett vilket infrastrukturprojekt det kan gälla. Därför undrar jag om det finns något pågående arbete i reger-

ingen i fråga om att se över själva utvecklingen av kostnader för megaprojekt. Det finns en anledning till min fråga med tanke på Ostlänken, Förbifart Stockholm och tunnelbanan. Hur kan vi hålla budgeten och få projekten färdiga i tid? De är viktiga för hela Sverige.

Anf. 39 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tror också att vi är överens. Självklart ska det finnas en strikt kostnadskontroll. Resurserna har avsatts för att infrastrukturinvesteringar ska genomföras inom givna ramar. Sker det kostnadsökningar får man ta en dialog om hur de ska fördelas och lägga tydliga krav på Trafikverket och entreprenörerna. Då kan de se över vad som kan göras för att påskynda projekt och minska kostnader. Detaljerad information om detta fick ledamöterna i samband med Trafikverkets redovisning i trafikutskottet.

Det är viktigt att vi också lär av erfarenheterna. Det gör Trafikverket. Man utvecklar metoder för styrning av större infrastrukturprojekt. Det finns bra exempel på när man inte bara har hållit sig inom budget utan också legat under budget, lite beroende på hur man använder upphandlingsmodellerna. Det är den diskussionen om vilka krav som ska ställas som vi ska ha i Sverige framöver, inte minst när vi i ökad utsträckning ställer högre miljökrav i upphandlingar. Det är helt nödvändigt.

Det kommer att finnas behov av innovationsutveckling vid genomförande av stora projekt. Det är inte bara fråga om att vid ett fixt tillfälle vid en upphandling ta fram kostnader, utan det handlar också om att projekt kan utvecklas under byggtiden, inte minst för att nå största möjliga klimatnytta. Det finns skäl att fördjupa denna diskussion – kanske inte här i interpellationsdebatten men vid annat tillfälle.

Jag upprepar att det är allvarligt med fördyringar. Därför har jag reagerat genom att vi tillkallar inte bara Trafikverket utan även de undertecknande parterna för att ha en ordentlig genomgång av kostnadsläget.

Jag tycker att det är självklart att Trafikverket tar ansvar – och det gör man nu – för både färdigställandet och en kostnadskontroll och naturligtvis för att se om man kan påskynda projektet. Det är helt nödvändigt, på samma sätt som det är nödvändigt att vi fortsätter ha en hög ambitionsnivå när det gäller infrastruktursatsningar i Sverige. Det behöver Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:115 om förlängningen av A-Trains koncession för Arlandabanan

Anf. 40 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jens Holm har ställt ett antal frågor om Arlandabanan till mig.

Som Jens Holm noterat förlängdes den 26 juli A-Trains koncession på Arlandabanan med tio år till 2050 genom att det av staten helägda bolaget Arlandabanan Infrastructure AB, AIAB, undertecknade en förlängning av det gällande Arlandabaneavtalet. De grundläggande förutsättningarna för Arlandabaneprojektet beslutades av riksdagen den 8 juni 1994. Social-

demokraterna reserverade sig då mot beslutet. Staten genom A-Banan Projekt AB ingick därefter avtalet den 3 juli 1995.

A-Train har sedan det ursprungliga avtalet ingicks 1995 haft en möjlighet att begära förlängning av koncessionen. Den möjligheten har nu utnyttjats.

Ansvar för att pröva A-Trains begäran om förlängning och förhandla villkoren vilar helt på AIAB. Regeringen har inte fattat något beslut i frågan.

Som Jens Holm noterat finns en option för staten att ta över ägandet och driften av Arlandabanan. Regeringen redovisade sin syn i denna fråga i en skrivelse till riksdagen redan 2012.

År 2050 upphör avtalet med A-Train AB, och nyttjanderätten till spåren återgår till AIAB. Då upphör också ensamrätten att ta upp och lämna av passagerare mellan Arlanda och Stockholm C. Redan nu bedriver såväl SJ som SL tågtrafik till Arlanda efter överenskommelse med A-Train.

Anf. 41 JENS HOLM (V):

Fru talman! Precis som konstaterades här trafikeras Arlandabanan av A-Train, i dagligt tal Arlanda Express. Det är ett bolag som i dagsläget ägs av australiska pensionsfonder och den kinesiska staten.

I somras, den 26 juli, förlängdes A-Trains privata monopol till 2050. Det gjordes efter ett beslut i det helstatliga bolaget Arlandabanan Infrastructure. I detta statliga bolag sitter det fyra ledamöter i styrelsen, bland annat en av ministerns sekreterare på Näringsdepartementet. Ministern hölls hela tiden informerad – jag har fått uppgifter om att man hade åtminstone tio informationstillfällen.

Det står också i skrivelsen om Arlandabanan att regeringen har möjlighet att förlänga det privata monopol efter 2040. Men man har också möjlighet att fatta ett annat beslut ifall man tycker att det finns bättre alternativ.

För mig är det otroligt märkligt att regeringen har låtit förlänga det privata monopol tio år till. Detta privata monopol har ju gjort att vi har de högsta priserna i världen för att resa till en flygplats.

Detta innebär att den absoluta merparten av de 20 000 anställda på Arlanda, Sveriges största arbetsplats, inte reser dit med tåget därför att det helt enkelt är för dyrt.

Endast en fjärdedel av flygresenärerna tar Arlanda Express ut. Vi kan jämföra med Gardermoen i Norge eller Kastrup i Danmark. Där tar mer än dubbelt så många tåget ut till flygplatsen jämfört med här i Sverige. Varför? Jo, därför att det är mycket billigare att resa där än det är här.

Konstruktionen med ett privat monopol försvårar också integrationen i regionen eftersom Arlanda Express är en helt separat bana, och när SJ och SL vill släppa av passagerare där måste man betala en väldigt hög avgift. Varje passagerare får sedan i sin tur betala denna avgift – 120 kronor per gång man kliver av på perrongen ute på Arlanda. Det är en otroligt dålig konstruktion.

Sämst är den nog ändå för klimatet eftersom den gör att människor i stället tar bilen, åker taxi eller buss etcetera i stället för att välja det klimatsmartaste sättet att resa, nämligen att åka ut till Arlanda med tåg.

Prot. 2019/20:37
22 november

Svar på
interpellationer

Jag skulle säga att alla är unisont mot denna konstruktion, som regeringen har låtit förlänga. Till och med borgerliga politiker som Moderaterna här i Region Stockholm vill att det privata monopolet ska upphöra.

Därför vill jag fråga infrastrukturministern varför han och regeringen lät detta ske. Varför lät ni förlänga det privata monopolet till 2050? Och på vilket sätt anser ministern att den här konstruktionen underlättar för att nå våra klimatmål? Hade det inte varit bättre om vi hade kört detta i egen regi och integrerat Arlanda Express med resten av kollektivtrafiken? Jag trodde att det var Socialdemokraternas politik, men det är det uppenbarligen inte. Jag är besviken.

Anf. 42 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tror att Jens Holm väl känner till den inställning som Socialdemokraterna hade till Arlandabanan när den byggdes.

Jag tycker att den erfarenhet vi kan dra är att OPS-lösningar skapar mekanismer som inte alltid är optimala. Det är viktigt att säga när vi står inför en tid då vi ska göra omfattande infrastrukturinvesteringar i Sverige. Då lyfts privatfinansierade lösningar ofta fram som ett alternativ. Jag vet inte hur många gånger jag varit tydlig med att det inte är en gratislunch. Det är inte ett sätt att förbilliga eller förmera infrastrukturen. Det kan vara ett sätt att få en snabbare process, men det innebär också att man avhänder sig inflytande.

Den diskussionen tror jag är nog så viktig att föra på en mer principiell nivå i det läge vi står inför i Sverige de kommande decennierna. Nu kommer det ju nästan regelbundet erbjudanden från koncerner och konsortier både i och utanför Sverige om att vara med och finansiera och lösa infrastrukturutmaningen. Jag tror att man måste vara noggrann med vilka steg man i så fall tar mot att avhända sig makten och inflytandet.

Jag utesluter inte att vi har OPS-lösningar i Sverige. Jag har sagt att jag är pragmatisk inför det om man kan se nyttor och fördelar. Men man måste vara medveten om att de kontrakt som tecknas gäller för väldigt lång tid eftersom det är stora och dyra investeringar vi talar om.

Så var och är fallet med Arlandabanan. Där tecknades ett avtal redan 1994 som gav ensamrätt och en rättighet för A-Train att i hittills gällande avtal begära en förlängning med högst tio år, från 2040 till 2050. Möjligheten att förändra det avgör naturligtvis bolaget. Det är inte regeringen som fattar beslut om detta.

Det man däremot kan konstatera är att det har skett en ökad integrering av trafiken. Både SJ och Stockholms Lokaltrafik kör numera även på denna sträcka, så integreringen har faktiskt fungerat allt bättre. Det är ju en ökad trafik nu jämfört med tidigare.

I grunden kan jag dela den inställning som Jens Holm har när det gäller det statliga ansvaret för infrastrukturen. Men jag konstaterar också att vi sedan länge har ordningen att Arlandabanan som konsortium bedrivs enligt de avtal som finns och att det är bolaget AIAB som har att ansvara för de beslut som tas när det gäller Arlandabanans framtid.

Anf. 43 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tycker inte att ministerns svar är helt i sin ordning om man säger så. Ministern låter påskina att han inte har något ansvar för be-

slutet att förlänga det privata monopolet till 2050. Då tycker jag att det är viktigt att konstatera att regeringen har alla möjligheter att påverka det.

Beslutet togs mycket riktigt i det helstatliga bolaget Arlandabanan Infrastructure AB – om det råder inga tvivel. Men varför har man ett helstatligt bolag, där dessutom en av de fyra styrelseledamöterna är baserad på infrastrukturministerns eget departement, om det inte är för att man vill kunna påverka de beslut som tas i det här bolaget? Och varför har bolaget Arlandabanan Infrastructure, i alla fall enligt uppgifter som jag har fått, haft minst tio informationstillfällen med regeringen om just det här specifika fallet om det inte är så att man vill inhämta regeringens ståndpunkter i frågan?

Det står också i skrivelsen om Arlandabanan att det finns en option att förlänga till 2050, men regeringen kan också, ifall man anser att det finns en bättre lösning, välja att inte förlänga. Alltså: Regeringen hade alla möjligheter i somras att välja att inte förlänga det privata monopolet. Det är också precis vad statens utredare om Arlandas framtid, Anders Sundström, konstaterar i sin rapport. På s. 147 skriver han att efter 2040, då kontraktet för A-train går ut, behöver vi en bättre lösning med lägre priser, bättre integrerad kollektivtrafik, och så vidare.

Jag förstår verkligen inte, fru talman, varför regeringen har låtit detta ske, så jag frågar Tomas Eneroth igen: Varför lät ni förlänga kontraktet med tio år?

Sedan har jag en fråga till. Ministern säger att SJ och SL redan i dag bedriver tågtrafik till Arlanda, och visst är det så. Det låter som att ministern är nöjd med det, när vi alla vet att man gör det mot en väldigt hög betalning. Varje passagerare som kliver av på perrongen ute på Arlanda får betala 120 kronor. Jag måste fråga om ministern är nöjd med lösningen och om inte vilka åtgärder han tänker vidta så att vi bättre kan integrera kollektivtrafiken ut till Arlanda.

Anf. 44 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm! Jag delar Jens Holms uppfattning att det är viktigt att vi har bra kollektivtrafikmöjligheter till Arlanda. De behöver utvecklas vidare. Och jag är nöjd med att SJ och Stockholms Lokaltrafik nu bedriver trafik dit i ökad utsträckning. Det är viktigt. Det är generellt viktigt att öka möjligheterna att ta sig till flygplatserna på ett sätt som minskar klimatavtrycken. Det är inte minst aktuellt i diskussionen om Bromma, dit det inte finns några spåralternativ utan i stället bussar och annan trafik.

När det sedan gäller avtalet har regeringen inte fattat något beslut. Det är bolaget som fattat beslutet. Det finns en rättighet för A-Train att begära en förlängning med högst tio år av det hittills gällande avtalet. Om staten vill kunna använda optionen att avbryta avtalet handlar det om hur integrationen har påverkats med övrig kollektivtrafik. Då kan vi konstatera att SJ och SL numera bedriver trafik på sträckan, dessutom i ökad utsträckning. Det torde då vara svårt att hävda att man inte fullföljer avtalet. Det innebär att bolaget har landat i bedömningen att en förlängning är det som är det mest lämpliga. Jag kan bara konstatera att det är det beslut som man har tagit från bolagets sida.

Anf. 45 JENS HOLM (V):

Fru talman! En enkel resa till Arlanda kostar 299 kronor. Att köpa ett månadskort för att resa med Arlanda Express kostar 1 100 kronor. Det är ingen städare, ingen som jobbar i check in eller någon annan personal ute på Arlanda – som inte får en prisreduktion via Swedavia – som har råd att resa ut till Arlanda under de här förutsättningarna. Det är också därför som den absoluta merparten av de nästan 20 000 som arbetar på Arlanda inte tar tåget dit. Den absoluta merparten av resenärerna till Arlanda tar inte tåget dit. Reser man kollektivt med SJ, med SL eller från Uppsala måste man betala en straffavgift för att kliva av på Arlanda. Det här är ingen optimal lösning.

Det helstatliga bolaget Arlandabanan Infrastructure valde att ändå förlänga den här koncessionen till 2050 – ett mycket olyckligt beslut. Ministern och regeringen hade dock alla möjligheter att inte göra den här förlängningen. Man hade tio informationstillfällen med regeringen i den här frågan. Varför har det helstatliga bolaget dessa informationstillfällen om det inte är för att man vill stämma av regeringens ståndpunkt?

Det är mycket olyckligt att regeringen har låtit detta ske. Nu sitter vi här med problemet. Jag skulle önska att regeringen utnyttjade den option som ändå finns att ta över den här verksamheten i egen drift.

Anf. 46 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag vill bara påpeka att Jens Holm kommer med ett antal påståenden som jag inte kan säga är korrekta, vare sig det handlar om tjänstemän och i vilket departement de hör hemma eller hur många sammanträden som vi har haft.

Om vi lämnar detta därhän kan jag konstatera att för pendlares periodkort betalar SJ, SL och UL en stationsavgift på knappt 7 kronor utslaget på 40 pendlingsresor. Den möjligheten till rabatt finns alltså. Och det är så man får fortsätta att utveckla resandet ut till Arlanda.

Jag tror att både jag och Jens Holm gärna ser en fortsatt utveckling av trafiken, för det behövs. Vi behöver ha mer klimatsmarta transporter ut till Arlanda. Men återigen: Avtalet är beslutat av bolaget. Det är också bolaget som tagit ställning till förlängningen med tio år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:120 om Karolinska institutets antagning till tandläkarutbildningen

Anf. 47 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig vilka slutsatser jag och regeringen drar av rapporteringen gällande Karolinska institutets antagningar till tandläkarutbildningen. Roger Haddad har vidare frågat mig vilka initiativ jag och regeringen har tagit med anledning av att detta uppmärksamats. Roger Haddad har även frågat mig om jag och regeringen avser att ta initiativ till en granskning av formerna för antagning till Karolinska institutet och överväga om förordningen som reglerar kvoten alternativ antagning ska ses över.

Jag förväntar mig att alla universitet och högskolor följer de lagar och regler som finns för deras verksamhet. Det är viktigt att antagningsförfarandet är transparent och sker på ett rättssäkert sätt. Det är upp till Karolinska institutet (KI) att visa på hur man hanterar sina antagningar för att svara upp mot detta.

Jag kan inte uttala mig om hur urvalet har gått till i enskilda fall, men jag kan vara tydlig med att det är meriter som ska ligga till grund för urvalet. Här har det enskilda lärosätet ett mycket viktigt ansvar för att det sker.

Hur urvalet till högskolan utformas spelar roll för olika gruppers möjligheter att antas till högskolan. Inte minst av det skälet är det viktigt vilka olika slags meriter som ligger till grund för urvalet. Syftet med lokalt beslutade urvalsgrunder kan vara att möta de behov som den specifika utbildningen har av att kunna rekrytera personer med en viss typ av meriter eller att kunna bredda rekryteringen genom att låta olika slags meriter ligga till grund för urvalet. Sådana meriter skulle till exempel kunna vara sådana som har förvärvats i arbetslivet, vilket gynnar det livslånga lärandet. Men det är alltid viktigt att det är meriter som ligger till grund för urvalet.

Enligt högskoleförordningen ska högst en tredjedel av platserna fördelas på grundval av de så kallade lokalt beslutade urvalsgrunderna. Om det finns särskilda skäl får Universitets- och högskolerådet medge att en högskola vid urval till en viss utbildning kan göra en annan platsfördelning.

Universitetskanslersämbetet, UKÄ, är den myndighet som är utsedd av regeringen att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Av myndighetens hemsida framgår att UKÄ har kontaktat KI angående dess översyn av den lokala urvalsprocessen till tandläkarprogrammet. Regeringen följer givetvis resultatet av ärendet.

För mig och regeringen är det viktigt att följa hur det lokala urvalet används och att det sker på ett rättssäkert och transparent sätt. Regeringen har därför gett Universitets- och högskolerådet tillsammans med Universitetskanslersämbetet i uppdrag att kartlägga och analysera hur universitet och högskolor använder det lokalt beslutade urvalet vid antagning till högre utbildning.

Anf. 48 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Matilda Ernkrans.

Liberalerna reagerade starkt på rapporteringen om att Karolinska institutet har en egen kommitté som gör ett urval till KI:s attraktiva tandläkarutbildning. Det är ett hundratal elever som är aktuella per år, och det är några orter som bedriver tandläkarutbildningen. Det innebär att det är en exklusiv utbildning och att efterfrågan på dessa platser blir särskilt stor för dem som drömmer om att få komma in på denna utbildning.

För Liberalerna är givetvis det viktigaste förkunskaper och behörighet, oavsett om man har det genom betyg, högskoleprov eller, som statsrådet också var inne på i svaret, andra kvalificerande meriter. Det är givetvis inte så att bara för att man söker till en utbildning är man garanterad en plats. Antagningen ska ske i konkurrens men under rättssäkra former.

Efter att ha sett inslaget om kommittén vid Karolinska institutet noterar jag att det inte är rättssäkert. Det ska inte vara så att vissa studenter prioriteras enbart på grund av kontakter, nätverk eller släktskap med dem som sitter i kommittén.

Fru talman! Till skillnad från den bild regeringen ger i sitt svar på mina frågor ställde jag min interpellation till statsrådet som en reaktion på regeringens uttalande i bland annat TV4 om att man inte tänkte avisera några direkta politiska initiativ.

Enligt svaret ska generellt sett högst en tredjedel av utbildningsplatserna fördelas på grundval av lokalt beslutade urvalsgrunder. I övrigt antas en tredjedel utifrån högskoleprov och en tredjedel utifrån betyg. Karolinska institutet har dock efter ett särskilt beslut beviljats ett undantag och får fördela hälften av platserna utifrån lokal urvalsgrund.

Efter det uppmärksammade fallet, hur ser statsrådet på att Karolinska institutet fortfarande har detta beslut om att hälften av platserna kan fördelas på detta sätt?

Här handlar det om Karolinska institutet, men jag tror att om vi går in och granskar alla andra lärosäten som har denna typ av utbildningar är jag övertygad om att vi skulle hitta liknande brister i antagningssystemet. Detta underminerar rättssäkerheten och förtroendet för våra lärosäten. Att Karolinska institutet, som är en offentligt finansierad verksamhet, inte ville svara på massmediernas frågor i denna granskning är allvarligt. Också det underminerar förtroendet för den fria akademien och den högre utbildningen i Sverige.

Anf. 49 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Reportaget i *Kalla fakta* tydliggjorde verkliga behovet av att följa upp hur lärosäten hanterar de lokala urvalsgrunderna. Jag kan försäkra Roger Haddad om att jag som ansvarigt statsråd tog dessa uppgifter på allra största allvar.

Vi ska också påminna oss om att de lokalt beslutade urvalsgrunderna inte har följts upp på de senaste tio åren. Riksdagen beslutade för ett par år sedan att man ska fortsätta använda de lokalt beslutade urvalsgrunderna och att den delen i urvalsprocessen ska stärkas.

Jag och regeringen är övertygade om att de lokalt beslutade urvalsgrunderna fyller en viktig funktion, inte minst för att bredda rekryteringen och i ett läge då vi behöver ta till vara kompetenser som människor har förvärvat i arbetslivet som en merit för att de ska få tillgång till högre utbildning.

Av dessa tre anledningar – att det var tio år sedan en uppföljning gjordes, att riksdagen har fattat detta beslut och att granskningen i *Kalla fakta* tydliggjorde behovet av en uppföljning av hur lärosäten hanterar de lokalt beslutade urvalsgrunderna – satte jag på en gång igång ett arbete.

Effekterna av detta arbete gjorde att regeringen i går kunde ta beslutet att ge uppdraget till Universitets- och högskolerådet att tillsammans med Universitetskanslersämbetet kartlägga och analysera hur lärosäten använder sig av de lokalt beslutade urvalsgrunderna, givetvis i syfte att kunna stärka detta och för att vi ska kunna känna oss trygga med att grunderna används på ett rättssäkert och transparent sätt.

Låt mig vara tydlig med att rättssäkerhet och transparens är viktigt. De lagar och regler som gäller ska följas oavsett lärosäte. Jag kan inte kommentera enskilda lärosäten eller enskilda fall, men jag har varit tydlig med att jag förväntar mig att KI lever upp till de lagar och regler som gäller och att man också måste svara för hur man har använt sitt lokala urval för antagning.

Vi kan se till att det görs en kartläggning och analys av hur alla lärosäten jobbar med lokala urvalsgrunder, att det är rättssäkert och transparent och att de används på ett positivt och offensivt sätt för att försöka bredda rekryteringen och ge fler möjlighet att komma in på högre utbildning, givetvis med grund i de meriter som krävs för att ta sig in på utbildningen.

Denna interpellationsdebatt visar att regeringen och Liberalerna har ett gemensamt engagemang. Vi vill känna oss trygga med att detta fungerar väl, och vi vill stärka och fortsätta utveckla de lokala urvalsgrunderna.

Anf. 50 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Detta är ett underkännande av regeringens politik vad gäller breddad rekrytering. Jag fortsätter att läsa om hur ni går fram med frågan om breddad rekrytering, och det finns fortfarande andra uppdrag för att bredda rekryteringen ytterligare.

Det finns dock stora risker med hur dessa regelverk används, och Karolinska institutets hantering av tandläkarutbildningen är bara ett exempel på att det krävs en gräns.

Jag tror inte ett dugg på regeringens tal om att det har gått tio år och att det är dags att se över detta, utan det här är en direkt konsekvens av att jag har ställt denna interpellation. För en månad sedan sköt regeringen nämligen frågan ifrån sig i *Kalla fakta* och i *Nyheter* i TV4 och hänvisade till Karolinska institutet. Man tänkte inte ta några politiska initiativ.

Ett annat intressant texturklipp i svaret är hänvisningen till Universitetskanslersämbetets hemsida, för att visa på handlingskraft. Universitets- och högskolerådet fick ett uppdrag redan i juli 2018 gällande denna fråga. Är det detta statsrådet menar? Vad hände med det beslutet? Det var Socialdemokraterna som redan för ett år sedan fattade beslutet att se över reglerna.

Fru talman! Jag vill veta: Vad hände efter juli 2018 då UHR fick ett utpekad uppdrag när det gäller lokala antagningsregler? Det jag hittar på hemsidan är att man visar på goda exempel och på hur man ska jobba med breddad rekrytering.

Jag noterar tyvärr, fru talman, och här vill jag kritisera regeringen: Jag förväntar mig att svar på en interpellation från Liberalerna inte ges i TV4-nyheterna. Det ska ges i denna kammare enligt de rutiner vi har. Det är inte acceptabelt att, på grund av att jag har ställt en interpellation och pressat regeringen på åtgärder, meddela svaret på min interpellation dagen före i tv-rutan.

Anf. 51 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det kan komma som en överraskning för Roger Haddad och Liberalerna, men planeten kretsar inte runt Liberalerna. Det finns faktiskt andra hänsyn och initiativ när det gäller bland annat den svenska politiken som tas utan att det är Liberalerna som har drivit fram det i form av en interpellationsdebatt.

Jag fick interpellationen. Jag valde att svara på den så snabbt jag kunde. Anledningen till att jag kunde lämna ett så snabbt svar var att jag visste att jag redan hade satt igång ett arbete och hade ett beslut som skulle fattas av regeringen i går när det gäller de lokalt beslutade urvalsgrunderna. Det är ett aktivt och offensivt beslut som handlar om att UHR och UKÄ nu får ett ansvar för att kartlägga och analysera alla lärosätens arbete med lokala

urvalsgrunder så att dessa utformas på ett transparent och rättssäkert sätt, i syfte att stärka det lokala urvalet så att vi kan använda det för att bredda rekryteringen.

Det är inte ett uppdrag som man plockar fram lite snabbt på en vecka eller så utifrån när Liberalerna ställer en interpellation, utan det är ett arbete som naturligtvis har initierats och förberetts mycket tidigare än så. Däremot blev jag väldigt glad när jag fick interpellationen från Roger Haddad och Liberalerna, för jag kände att det är alldeles utmärkt att det är fler än jag och regeringen som tycker att det är viktigt att vi fortsätter att utveckla de lokalt beslutade urvalsgrunderna och att vi följer det beslut som riksdagen fattade för ett par år sedan i denna kammare, där det står att de ska utvecklas och stärkas. Detta var också anledningen till att UHR fick uppdraget.

Som jag sa kan vi nu konstatera att TV4:s granskning satte fingret på och tydliggjorde att vi nog behöver göra en bredare uppföljning. Vi vet att det är tio år sedan vi gjorde en sådan bred uppföljning av de lokalt beslutade urvalsgrunderna och hur alla lärosäten använder dessa, utifrån transparens och rättssäkerhet. Då satte jag igång ett sådant arbete, och det var denna regering kunde fatta beslut om i går. Jag är väldigt stolt över att vi kunde jobba fram det så snabbt.

Jag är som sagt glad över att Liberalerna lämnade in interpellationen så att jag kan känna att det finns ett fortsatt stöd i denna kammare för det som riksdagen har beslutat, nämligen att det ska vara möjligt att använda tre urvalsgrunder: en tredjedel högskoleprov, en tredjedel betyg och en tredjedel lokalt beslutade urval. Det var denna kammaren beslutade. Sedan kan man i en särskild ordning och genom ansökan till UHR, om man motiverar det väl, få använda en lite större del lokalt beslutade urval. Detta är dock myndighetsbeslut, och Roger Haddad vet att jag är förhindrad att uttala mig om det. Jag kan bara generellt säga att jag förväntar mig att alla mina och Sveriges myndigheter följer de lagar och regler som de är satta att följa.

Jag ser verkligen fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med Liberalerna för att stärka denna del, som är viktig för att vi ska klara kompetensförsörjningen i Sverige för framtiden. Det finns många yrken där vi behöver högre utbildning och fler som har rätt meriter och kvalifikationer att ta sig in på utbildningarna och som också klarar av att få en examen.

Anf. 52 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag har varit med länge i politiken, och det är ytterst sällan ett politiskt beslut på regeringsnivå råkar komma något dygn före en debatt i kammaren. Det är inte första gången jag ser detta. Anna Ekström har gjort så, och nu är även Matilda Ernkrans med på listan.

Det är självklart att vi genom att agera och pressa regeringen och genom att ställa interpellationen har påverkat beslutet. För några veckor sedan, i nyheterna, ville statsrådet Matilda Ernkrans inte ta några politiska initiativ utan hänvisade kritiken mot antagningen till tandläkarutbildningen till Karolinska institutet. Men vi nöjde oss inte med detta, för vi tycker inte att det räcker att ett enskilt lärosäte i princip ska granska sig självt. Då fanns inte några utpekade uppdrag till Universitetskanslersämbetet, utan det är senare som det har lagts ut på webbplatsen att Karolinska institutet har kontaktats.

Det är självfallet bra att regeringen agerar, fem i tolv, på grund av att vi politiskt har pressat den i denna fråga. Om man tittar på hur många som kommit in genom betyg och högskoleprov och hur många som kommit in genom det särskilda urvalsprovet till tandläkarutbildningen under de senaste åren vid Karolinska institutet ser man att det är orimligt: 32 av studenterna kom in genom högskoleprov och betyg medan hela 126 kom in genom de övriga urvalsgrunderna, inte minst på grund av att de råkade vara släkt med eller närstående till dem som sitter i kommittén. Detta är helt oacceptabelt. Reglerna måste ses över.

Anf. 53 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Som jag sa kretsar inte planeten runt Liberalerna även om de och Roger Haddad tycks tycka så. Det finns andra som också är aktivt engagerade i att vi ska kunna fortsätta att förbättra och utveckla Sverige.

Jag har också varit med länge i politiken. Jag kan försäkra Roger Haddad att initiativ tagits för att ta ett samlat grepp om och se möjligheterna för vem eller vilka som skulle kunna följa upp, kartlägga och analysera hur lärosätena jobbar med det lokala urvalet på ett transparent och rättssäkert sätt, i syfte att stärka det lokala urvalet så att vi kan jobba mer med breddad rekrytering och se till att fler får möjlighet att använda meriter som har förvärvats exempelvis genom arbete för att ta sig in på attraktiva utbildningar, att detta jobb fungerar väl på de lärosäten som har lokalt urval och att vi får ett ordentligt gediget underlag för vår analys, om det är så att vi behöver göra förändringar. Detta uppdrag sattes igång så fort jag hade möjlighet att göra det, och det levererades genom ett regeringsbeslut i går.

Jag är som sagt mycket glad över det engagemang som Liberalerna visar i denna fråga. Jag hoppas och tror att vi kan ha ett fortsatt gott samarbete för att göra detta riktigt bra för framtiden. Det var *Kalla fakta* som tydliggjorde behovet av att följa upp frågan, som inte har följts upp på tio år. Riksdagen beslutade att vi ska stärka arbetet med lokalt beslutade urvalsgrunder. Jag satte igång arbetet så fort behovet tydliggjordes av *Kalla fakta* för att se vad vi kunde göra ytterligare. Regeringen fattade beslut i går.

Vi kommer att få en grundlig kartläggning och analys den 1 mars 2021, och då kan vi ta det vidare om det är så att vi behöver förändra något för att ytterligare förstärka det lokala urvalet, vilket är viktigt för en breddad rekrytering.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 21 november

2019/20:160 Religiös propaganda som läromedel

av Gudrun Brunegård (KD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 november

2019/20:455 Tobaksbruket och ANDT-strategin

av *John Weinerhall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:456 Vård av anhöriga

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:457 Tobaksproduktmyndigheten

av *John Weinerhall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:458 Unga vuxna utan eget boende

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2019/20:459 Färjeförbindelsen till Holmön

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:460 Skellefteåsjukan

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:461 Regeringens åtgärder för att öka bostadsbyggandet

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2019/20:462 Offentlig land-för-land-rapportering

av *Tony Haddou* (V)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:463 Vräkning av barnfamiljer

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:464 EU:s lista över skatteparadis

av *Tony Haddou* (V)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 21 november

2019/20:328 Ungerns krympande demokrati

av *Tina Acketoft* (L)

till statsrådet *Hans Dahlgren* (S)

2019/20:351 Regeringens klimatpolitiska handlingsplan
av *Louise Meijer* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:366 Handel med elfenben
av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

Prot. 2019/20:37
22 november
-----

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 11.40.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 39 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Svar på interpellation 2019/20:118 om bättre möjligheter att rekrytera både kvinnor och män till officersyrket	1
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	1
Anf. 2 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	2
Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	3
Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	4
Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	4
Anf. 6 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	5
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	5
§ 4 Svar på interpellation 2019/20:117 om arbetsgivares skyldighet att upprätta en rehabiliteringsplan	6
Anf. 8 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	6
Anf. 9 SOLVEIG ZANDER (C).....	7
Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	7
Anf. 11 SOLVEIG ZANDER (C).....	9
Anf. 12 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	9
Anf. 13 SOLVEIG ZANDER (C).....	10
Anf. 14 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	11
§ 5 Svar på interpellation 2019/20:123 om indragen aktivitetsersättning för unga vuxna med funktionsnedsättning	11
Anf. 15 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	11
Anf. 16 LARS BECKMAN (M).....	13
Anf. 17 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M).....	14
Anf. 18 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	15
Anf. 19 LARS BECKMAN (M).....	16
Anf. 20 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M).....	17
Anf. 21 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	17
Anf. 22 LARS BECKMAN (M).....	18
Anf. 23 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	19
§ 6 Svar på interpellation 2019/20:113 om arvoden inom Sidas samarbetspartner	19
Anf. 24 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	19
Anf. 25 LUDVIG ASPLING (SD).....	20
Anf. 26 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	21
Anf. 27 LUDVIG ASPLING (SD).....	22
Anf. 28 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	22
Anf. 29 LUDVIG ASPLING (SD).....	23
Anf. 30 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	23
§ 7 Svar på interpellation 2019/20:109 om Förbifart Stockholm	24
Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S).....	24
Anf. 32 JESSIKA ROSWALL (M).....	25

Anf. 33 JENS HOLM (V)	26	Prot. 2019/20:37
Anf. 34 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	26	22 november
Anf. 35 JESSIKA ROSWALL (M)	27	-----
Anf. 36 JENS HOLM (V)	28	
Anf. 37 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	28	
Anf. 38 JESSIKA ROSWALL (M)	29	
Anf. 39 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	30	
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:115 om förlängningen av		
A-Trains koncession för Arlandabanan.....	30	
Anf. 40 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	30	
Anf. 41 JENS HOLM (V)	31	
Anf. 42 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	32	
Anf. 43 JENS HOLM (V)	32	
Anf. 44 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	33	
Anf. 45 JENS HOLM (V)	34	
Anf. 46 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	34	
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:120 om Karolinska		
institutets antagning till tandläkarutbildningen.....	34	
Anf. 47 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	34	
Anf. 48 ROGER HADDAD (L)	35	
Anf. 49 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	36	
Anf. 50 ROGER HADDAD (L)	37	
Anf. 51 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	37	
Anf. 52 ROGER HADDAD (L)	38	
Anf. 53 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	39	
§ 10 Anmälan om interpellation	39	
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	40	
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	40	
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 11.40.....	41	